
Dr. sc. Jakša Raguz
Hrvatski Institut za povijest
jaksa.raguz1@gmail.com

Dr. sc. Sandi Blagonić
Zavod za povijesne i društvene znanosti Rijeka
Područna jedinica Pula
sandi.blagonic@gmail.com

Primljeno/Received: 11. V. 2023.
Prihvaćeno/Accepted: 1. VIII. 2023.
Rad ima dvije pozitivne recenzije
Izvorni znanstveni rad
Original scientific paper
DOI: 10.47325/zj.7.8-9.21

UDK 355.45(497.5Ivanovo Selo)

NAPADI NA IVANOVO SELO U IZVJEŠĆIMA MUP-A 1991. GODINE⁸⁵⁷

Sažetak: Autori na osnovu literature i arhivskog gradiva, uglavnom dokumentacije Operativnog štaba Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske koja se čuva u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, daju jedan pregled i sliku događanja, odnosno tijeka srpske agresije na Ivanovo Selo od kolovoza do studenog 1991. godine.

Ključne riječi: Ivanovo Selo, agresija, pobunjeni Srbi, obrana, žrtve, Domovinski rat

Tijekom Domovinskog rata sve etničke zajednice koje obitavaju u Republici Hrvatskoj doživjele su ljudska i materijalna stradanja. No u svakoj zajednici postoji mjesto koje se tragičnošću posebice ističe. Za mađarsku zajednicu to su Laslovo i Korod, za rusinsko-ukrajinsku zajednicu stradanje sela Petrovci, dok je za češku etničku zajednicu to nesumnjivo Ivanovo Selo. Do danas je objavljeno više djela posvećenih Ivanovom Selu u Domovinskom ratu, među kojima se posebice ističe rad Vjenceslava Herouta *Ratna zbivanja u Ivanovom Selu 1991. go-*

---

⁸⁵⁷ Uredništvo časopisa želi napomenuti da ovaj rad prikazuje samo one aspekte i događaje oko napada pobunjenih Srba na Ivanovo Selo u rujnu 1991. godine, kao i ostale događaje koji su slijedili, koji proizlaze iz izvješća dokumentacije Operativnog štaba Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske (MUP RH). Naravno da ovi dokumenti ne mogu u cjelini pokazati složenost (i kontroverznost) spomenutih događaja, posebno zato jer o tome postoje različita stanovišta suvremenika, ali ipak pružaju relevantan izvor da ti događaji oko napada na Ivanovo Selo budu i na taj način vidljivi i potkrijepljeni.

dine,⁸⁵⁸ zbornici dokumenata crkvene provenijencije Stjepana Kožula *Terra combusta: ratna izvješća župnika Zagrebačke nadbiskupije 1991/1992.* i *Terra combusta: ratna izvješća župnika Zagrebačke nadbiskupije 1991. - 1996.*,⁸⁵⁹ radovi Jirija Tume *České etnikum v Chorvatsku během vojenského konfliktu v roce 1991.*,⁸⁶⁰ Dragutina Palatinuša *Napad na Ivanovo Selo 21. rujna 1991.*,⁸⁶¹ Vladimira Obradovića *Rizično delikventno kriminalno ponašanje: empirijske studije*,⁸⁶² i Filipa Škiljana *Sjećanja nacionalnih manjina u Hrvatskoj na Domovinski rat.*⁸⁶³ Za širi okvir rata na području tadašnje općine Grubišno Polje vidi monografiju Željko Karaula *Povijest Grubišnog Polja.*⁸⁶⁴ Izuzimajući zbornike *Terra combusta* i knjigu *Rizično delikventno kriminalno ponašanje*, ostali radovi su nastali na temelju sjećanja sudionika i periodike. To je razumljivo, jer autorima nije bila dostupna policijska i vojna arhiva. S protokom vremena ove su arhive postale dostupne istraživačima povjesnice Domovinskog rata.

Operativni štab Ministarstva unutarnjih poslova

Jedna od arhiva dostupna za znanstveno istraživanje je dokumentacija Operativnog štaba Ministarstva unutarnjih poslova (MUP), ustrojbene jedinice MUP-a koja je djelovala u Zagrebu od listopada 1990. do 1994. godine i zaprimala dnevna izvješća s terena od velikog broja organizacija i institucija s čitavog područja Republike Hrvatske. Građa nastala radom Operativnog štaba čuva se u fondu Hrvatskog državnog arhiva u Zagrebu i u njoj su i brojni dokumenti koji se odnose na područje tadašnje općine Grubišno Polje, u čijem sastavu se nalazilo Ivanovo Selo i druga naselja nastanjena češkom etničkom zajednicom.

U ovome radu su korišteni i prezentirani dokumenti sljedećih institucija koje su slale izvješća Operativnom štabu MUP-a: Policijske uprave (PU) Bjelovar (potpisnik načelnik Josip

⁸⁵⁸ Vjenceslav HEROUT, *Ratna zbivanja u Ivanovom Selu 1991. godine, Ivanovo Selo-prošlost posuta trnjem i suzama*, Ivanovo Selo, 1996., str. 140-181.

⁸⁵⁹ Stjepan KOŽUL, *Terra combusta: ratna izvješća župnika Zagrebačke nadbiskupije 1991/1992.*, Zagreb, 1994., Stjepan KOŽUL, *Terra combusta: ratna izvješća župnika Zagrebačke nadbiskupije 1991. - 1996.*, 2. dopunjeno izd., Zagreb, 1998.

⁸⁶⁰ Jiří TUMA, *České etnikum v Chorvatsku během vojenského konfliktu v roce 1991.*, *Přehled*, 28/2010., str. 17-56.

⁸⁶¹ Dragutin PALATINUŠ, *Napad na Ivanovo Selo 21. rujna 1991.*, *Radovi Zavoda za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru*, 8/2014., str. 489-495.

⁸⁶² Vladimir OBRADOVIĆ, *Rizično delikventno kriminalno ponašanje : empirijske studije*, Zagreb, 2014.

⁸⁶³ Filip ŠKILJAN, *Sjećanja nacionalnih manjina u Hrvatskoj na Domovinski rat*, Zagreb, 2020.

⁸⁶⁴ Željko KARAULA, *Povijest Grubišnog Polja*, HAZU – Zavod za znanstvenoistraživački i umjetnički rad u Bjelovaru, Zagreb-Bjelovar, 2019.

Hajdinjak), Policijske stanice (PS) Grubišno Polje (potpisnik zapovjednik Šandor Toth te u nekoliko dokumenata pomoćnik zapovjednika Ante Petrović), PS Daruvar (potpisnik pomoćnik zapovjednika Želimir Vaniček), Ministarstva obrane Republike Hrvatske (MORH), općinskih Centara za obavješćivanje (COB) Bjelovar i to u funkciji Regionalnog COB-a (potpisnici dežurni u COB-u) i COB-a Grubišno Polje (potpisnik Zlatko Trupec) te Općinskog Kriznog štaba (KŠ) Grubišno Polje (potpisnik predsjednik Ivan Volf). Bez tih dokumenata uvid u početak, narav i tijek srpske agresije na Ivanovo Selo (i susjedna sela) bi bio manjkav.

Prvi napadi na Ivanovo Selo

Ivanovo Selo se u dokumentima fonda Operativnog štaba MUP-a pojavljuje krajem kolovoza 1991., nakon otpočinjanja napada pobunjenih Srba na ovo mjesto, a u sklopu druge faze srpske pobune u općini Grubišno Polje.

U prvoj fazi pobunjenici su početkom kolovoza 1991. bez borbe okupirali sjeverni, brdski dio općine većinski nastanjen Srbima te su 9. kolovoza barikadama blokirali cestu Grubišno Polje – Virovitica,⁸⁶⁵ kojim su se od tada kretala samo vozila JNA.⁸⁶⁶ I obrana općinskog središta je bila upitna. Dio policajaca PS Grubišno Polje srpske nacionalnosti se početkom kolovoza priključio pobunjenicima u Velikoj Peratovici. U tom selu, koje se nalazilo kraj vojnog poligona JNA Gakovo, organizirana je baza pobunjenika, čiji broj je procijenjen na oko 400 naoružanih osoba obučeni u uniforme rezervista i organiziranih u Bilogorski odred. Dana 11. kolovoza skupina pobunjenika se pojavila svega dva kilometra od Grubišnog polja, na raskrižju cesta za Malu Barnu i Veliku Peratovicu.⁸⁶⁷ Iako su se svi preostali policajci PS Grubišno Polje, kako djelatni tako i pričuvni, uključili u obranu,⁸⁶⁸ zapovjednik PS Grubišno Polje Šandor Toth je isti dan uputio depešu načelniku PU Bjelovar Ivanu Srneću, upozorivši da bi već te noći moglo doći do napada pobunjenika na grad, te zatražio „da nam u toku noći pošaljete pomoć; Jedinice sa Kukavice i jedan dio ZNG, jer u slučaju napada mi se sa našim snagama ne možemo braniti“.⁸⁶⁹ Pobunjenici su zbilja zauzeli sjeveroistočni rubni dio grada, dio Ulice kralja Zvonimira (tada Ulica žrtava fašizma). PU Bjelovar je 12. kolovoza poslala veću grupu policajaca

---

⁸⁶⁵ Petar BAŠIĆ, Ivica MIŠKULIN, „Grubišnopoljska kronika 1990. - 1991.“ (II. dio), *Scrinia Slavonica* br. 10/2010., str. 469-471.

⁸⁶⁶ Depeša PS Virovitica. Br: 511-02-81/69-1914/91., od 28. VIII. 1991.

⁸⁶⁷ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/1-91., od 11. VIII. 1991., Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/2-91., od 11. VIII. 1991., Dnevnik događanja Operativnog štaba MUP-a RH dana 18. VIII. 1991. od 07.00 do 07.00 sati 19. VIII. 1991.

⁸⁶⁸ „Svi sadašnji djelatnici bili su u Domovinskom ratu“, *Halo* 92. – *glasilo Ministarstva unutarnjih poslova Republike Hrvatske*, (Zagreb), br. 24., 27. XI. 1993., 10.

⁸⁶⁹ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/2-91., od 11. VIII. 1991.

iz same PU (specijalaca i djelatnih policajaca) i susjednih PS-a u Grubišno Polje. Time se broj pristiglih i domaćih policajaca popeo na 170, a u obrani je angažirano i 50 pričuvnih gardista iz Virovitice.⁸⁷⁰

Dolazak ovih snaga je spriječio okupaciju grada i onemogućio daljnje širenje okupiranog teritorija bez borbe, čime je okončana prva faza pobune u kojoj je okupirano 21 naselje s oko pet tisuća stanovnika, odnosno oko 2/3 prostora općine Grubišno Polje.⁸⁷¹

Druga faza pobune, pokušaj širenja okupiranog teritorija oružanom borbom, počela je 17. kolovoza kada je u 17.05 sati po prvi put napadnut grad Grubišno Polje. Iz smjera Velike Peratovice je iz ručnih bacača ispaljeno deset projektila koji su ranili šest osoba. U 19.00 sati su iz smjera Velike Peratovice pobunjenici izveli pješadijski napad na obrambene punktove grada. U protuudaru policije i ZNG-a je spriječeno napredovanje pobunjenika u grad. Cijelu noć pobunjenici su snajperima tukli obrambene položaje policije i garde.⁸⁷²

Tri dana nakon toga, 20. kolovoza, pobunjeni Srbi su po prvi put minobacačima napali i Ivanovo Selo, o čemu je istog dana u 18.41 sati izvijestio COB Bjelovar: „U 18.25 primili smo informaciju da je u 18.15 počeo minobacački napad na Ivanovo Selo, naselje u Grubišnopoljskoj općini. Prije toga u 16.55 sati izvršen je napad na Grubišno Polje, ali do sada nismo dobili pismenu potvrdu iz njihovog Centra.“⁸⁷³ Malo iza toga, u 19.02 sati, MORH je izvijestio: „Na Ivanovo Selo pale tri granate. U ovom momentu nema novih napada.“⁸⁷⁴

Detaljnije izvješće o ovome prvome napadu je u 20.30 sati poslala PS Grubišno Polje:

„Obavještavamo vas da je danas 20. 8. 1991. god. u 16.55 sati na Grubišno Polje izvršen minobacački napad, izvršen sa četiri granate, uslijed kojih je počinjena manja materijalna šteta.

Oko 18.20 sati sa tri granate izvršen je minobacački napad na Ivanovo Selo, udaljeno sedam kilometara od Grubišnog Polja, inače naseljeno češkim življem. Pri napadu smrtno je stradala mještanka Kolar Štefica r. 1938. godine. Uslijed ovog slučaja uviđaj nije izvršen budući je neposredno nakon minobacačkog napada uslijedio pješadijski napad koji je odbijen. Prilikom odbijanja napada uočen je transportni helikopter koji je vjerovatno došao po odmetnike s obzirom da je nakon toga uočen kako se spušta u neposrednoj

⁸⁷⁰ Obavijest PU Bjelovar o događanjima na području PU. Br: 511-02-01-Sp249/1-91., od 19. VIII. 1991.

⁸⁷¹ Branko BEGOVIĆ, *Općina Veliki Grđevac*, Veliki Grđevac, 2019., 168.

⁸⁷² Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41 ST 101/6-91., od 18. VIII. 1991.

⁸⁷³ Izvještaj COB Bjelovar, od 20. IX. 1991. u 18.41 sati.

⁸⁷⁴ Izvještaj MORH-a od 20. VIII. 1991.

blizini našeg punkta na relaciji prema selu Peratovica gdje je smješten tzv. Bilogorski odred. Napominjemo da smo došli do informacije da je večeras planiran napad na Ivanovo Selo preko kojeg bi se frontalno napredovalo prema Grubišnom Polju, Daruvaru, a zatim se krenulo prema Bjelovaru.⁸⁷⁵

No umjesto Ivanovo Selo, pobunjenici su napali susjednu Treglavu, o čemu je COB Bjelovar u 21.35 sati kratko izvjestio: „U 21.12 oko 100 četnika napalo je Trojglavu Grubišnopoljsku. Javio CO Daruvar u 21.31.“⁸⁷⁶ Pobunjeni Srbi su i sutradan, 21. kolovoza, ponovno napali Ivanovo Selo, o čemu je u 15.37 sati izvjestio MORH: „Iz Bjelovara javljaju da su doznali da je došlo do pješadijskog napada na Ivanovo Selo kod Grubišnog Polja, ali je garda napad odbila. Sada je tamo mirno.“⁸⁷⁷ O napadu je u 18.16 sati izvjestio i COB Grubišno Polje: „Nakon jučerašnjeg minobacačkog napada terorista na najstarije češko selo u Hrvatskoj, Ivanovo Selo u općini Grubišno Polje, pri čemu je smrtno stradala jedna osoba, danas je u ranim poslijepodnevnim satima ponovljen pješadijski napad. Podatke o žrtvama ćemo javiti po dobivanju potpunih podataka.“⁸⁷⁸

PS Grubišno Polje je o napadu 21. kolovoza poslala dva izvješća. U prvome, poslanome u 15.14 sati stoji:

„Obavještavamo vas da je u 13.45 sati započeo pješadijski napad odmetničkih jedinica, koje napadaju Ivanovo Selo iz pravca sela Rastovac i Munija. U toku su borbe. Nadalje vas obavještavamo da raspolažemo pouzdanim podatkom da je policajac PS Grubišno Polje Horak Josip zarobljen od strane odmetnika – pripadnika tzv. bilogorskog odreda i da se nalazi u njihovom logoru u selu Velika Peratovica. Također imamo neprovjeren podatak da odmetnici u selu Topolovica masovno otimaju žitelje sela i odvođe u svoj logor u V. Peratovici. Iz istog sela su i Lovrenc Vlado, Lovrenc Željko i Strağa Stjepan, koji su presretnuti na komunikaciji između sela Mali Grđevac i Topolovica te odvedeni u zarobljeništvo u Veliku Peratovicu gdje je lociran štab tzv. Bilogorskog odreda.“⁸⁷⁹

U drugim izvješću, odaslanom u 19.44 sati, PS Grubišno Polje je izvjestila:

---

⁸⁷⁵ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/8-91., od 20. VIII. 1991.

⁸⁷⁶ Izvještaj COB Bjelovar, od 20. VIII. 1991. u 21.35 sati.

⁸⁷⁷ Izvještaj MORH-a od 21. VIII. 1991.

⁸⁷⁸ Izvještaj COB Grubišno Polje, od 21. VIII. 1991.

⁸⁷⁹ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/10-91., od 21. VIII. 1991.

„U vezi pješadijskog napada na Ivanovo Selo o čemu smo pisali u našoj prethodnoj telefax depeši broj 511-02-41-SP 101/10-91., obavještavamo vas da je isti bio manjeg intenziteta i da je razbijen. Osim lakše ranjenog rezervnog radnika PU Bjelovar Blaženka Vladimira nismo imali povrijeđenih i ranjenih.

Dana 20. 8. 1991. godine u večernjim satima u MC Virovitica prebačeni su žitelji sela Topolovica, Kotaran Ankica i Saluš Josip koji su ranjeni uslijed bačene bombe na njihovu kuću u selu Topolovica, kada su u spomenuto selo upali četnici, maltretirajući i pljačkajući žitelje sela hrvatske nacionalnosti. U spomenutom upadu četnika u selo Topolovica učestvovali su stanovnici istog sela: Makarić Božo, Brkić Radovan, Drazović Milan, Orozović Milenko te Trbojević Boro iz Grubišnog Polja i Bezbradica Rajko iz Velike Barne.

Oko 18.45 sati Grubišno Polje su nadlijetala dva vojna aviona koji su svojim vrlo niskim brišućim letom izazvala znatnu uznemirenost među građanima Grubišnog Polja.⁸⁸⁰

Napad, slabijeg intenziteta ponovljen je i 22. kolovoza, o čemu je PS Grubišno Polje izvijestila isti dan u 7.51 sati: „Obavještavamo vas da je u 6.35 sati napadnuto Ivanovo Selo na koje je bačeno dvije minobacačke granate iza kojih je uslijedio pješadijski napad. Isti je ubrzo odbijen. Povrijeđenih i materijalne štete nema...“. U nastavku izvješća se donose podaci o uhićenju pobunjenika Milorada Sudarevića kod kojeg je zatečena veća količina streljiva, što nema izravne veze s Ivanovim Selom.⁸⁸¹ Kasno u noći 22. kolovoza COB Bjelovar je izvijestio da se u 22.55 sati u Ivanovom Selu čula jaka eksplozija, bez navođenja uzroka.⁸⁸²

Borbe za Rašenicu

Do kraja kolovoza pobunjeni Srbi nisu napadali Ivanovo Selo, već su udari bili primarno usmjereni na zapadni dio općine, okolicu Velikog Grđevca, uz granatiranje Grubišnog Polja.⁸⁸³

⁸⁸⁰ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/11-91., od 21. VIII. 1991.

⁸⁸¹ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/12-91., od 22. VIII. 1991.

⁸⁸² Izvještaj COBa Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-234., od 22. VIII. 1991.

⁸⁸³ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/18-91., od 24. VIII. 1991., Dnevni izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-236., od 24. VIII. 1991., Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/23-91., od 28. VIII. 1991., Dnevni izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-241., od 28. VIII. 1991., Obavijest COB Bjelovar od 31. VIII. 1991. u 19.38 sati.

No 26. kolovoza su vođene borbe za susjednu Gornju Rašenicu, čime je spriječeno prometno odsijecanje Ivanovog Sela od Grubišnog Polja. O tim borbama je PS Grubišno Polje izvijestila u dva izvješća. U prvome, odaslanom u 16.56 sati 26. kolovoza stoji:

„Danas oko 11.30 sati došlo je do otvorenog sukoba pješadijskim naoružanjem između naših snaga i terorista iz Velike Peratovice, kojom prilikom je teže ranjen (prostrijelna rana desne ruke u predjelu podlaktice) pripadnik jedinice za specijalne namjene Lebinski Goran, a lakše je ranjen (ogrebotina od krhotine tromblonske mine) policajac PS Bjelovar Podnar Josip. Naime, u navedeno vrijeme odjeljenje jedinice za specijalne namjene osiguravalo je selidbu Vincek Ivana iz Gornje Rašenice, sela čiji je gornji dio naseljen većinskim dijelom srpskog stanovništva i kao takav je pokriven terorističkim snagama. Po dolasku u dio sela nastanjen pretežno hrvatskim stanovništvom, odjeljenje je upalo u zasjedu pri čemu je na njih otvorena jaka mitraljeska vatra sa više strana. Da bi se spomenuto odjeljenje izvuklo iz zasjede, bilo je neophodno pojačanje koje je poslano u vidu jednog interventnog odjeljenja i borbenog oklopnog vozila „PEMAC I“ (u toku je izrada BOV-a „PEMAC II“). Zahvaljujući prisutnosti BOV-a odjeljenje za specijalne namjene uspješno se i bez žrtva izvuklo iz ranije postavljene zasjede što je bio i osnovni cilj.

Tokom borbe s naše strane je teže ranjen Lebinski Goran, a lakše je ranjen Podnar Josip. Procjena je naših snaga da su teroristi pretrpjeli znatnije gubitke, odnosno da imaju više poginulih. Naše snage su pored uzvraćene jake vatre pješadijskim naoružanjem, ispalile i sedam MB granata koje su prema izvještajima osmatrača nanijele znatne gubitke na suprotnoj strani, a navodno je pogođena i kuća Kovačević Božidara koji se sa tri sina nalazi u V. Peratovici, a u njegovu kuću povremeno dolazi i odmetnički vođa Čakmak Rade.

Borbe su trajale oko dva sata. Materijalno-tehnička sredstva naših snaga pretrpjela su znatnu štetu: tri policijska landrovera su oštećena uslijed mitraljeske vatre, ali su u voznom stanju, zatim jedan automobil marke Lada karavan (vlasnik TO Bjelovar) koji koristi odjeljenje za specijalne namjene je potpuno uništeno. Isto je došlepano do PS ali je procjena da više nije za nikakvu upotrebu. Najveći gubitak je BOV „PEMAC I“ koje je znatno oštećeno uslijed pogotka dvije tromblonske mine. BOV je ostavljen na licu mjesta u Gornjoj Rašenici jer nije u voznom stanju. Procjena je da bi se isto uz manje popravke moglo i dalje efikasno koristiti, ali je isuviše rizično pokušati ga izvući iz sela.

Također se procjenjuje da su se teroristi pojačali i zauzeli jače položaje u navedenom selu što pokazuje podatak da su nakon dvosatnih borbi s našim snagama, a nakon jedan sat od našeg povlačenja iz G. Rašenice, ispalili tri MB granate na područje oko našeg punkta u pravcu Virovitice. Prema izvještajima osmatrača ispaljene su iz pravca Gornje Rašenice.

Napominjemo da nakon dogovora sa PU Bjelovar, planiramo potpuno uništenje BOV-a kako ga eventualno teroristi ne bi osposobili i iskoristili protiv naših snaga.⁸⁸⁴

U drugome, koji je PS Grubišno Polje odaslala u 9.11 sati 27. kolovoza, stoji:

Veza: naš telefaks broj 511-02-41-SP-101/20-91 od 26. 8. 1991. god. Našim telefaxom broj gornji, poslali smo vam izvješće o jučerašnjim borbama naših snaga sa teroristima koje su se odvijale na prostoru sela Gornja Rašenica. S tim u vezi izvješćujemo vas da smo bili prisiljeni izvesti minobacački napad na njihove položaje u Gornjoj Rašenici, koji smo izveli u večernjim satima, a kojom prilikom je na položaje terorista ispaljeno sedam MB granata i 12 protugradnih raketa. Napominjem da je napad na teroriste izvršen u suradnji sa ZNG iz Grubišnog Polja.

Naime, nakon borbi sa teroristima u prijepodnevnim satima, naše snage su se povukle zbog odluke da se ne prihvaća borba. Međutim, tokom poslijepodneva u ovu PS došlo je nekoliko žitelja sela Gornja Rašenica pričajući da bježe iz svojih kuća jer se teroristi spuštaju iz gornjeg dijela sela Gornja Rašenica (dio sela nastanjen srpskim življem koji je pod kontrolom terorista, a u kući Kovačević Božidara nalazi im se štab – rezervna lokacija) i sve pred sobom pljačkaju i uništavaju. Ljudi koji su osobno vidjeli teroriste, pričali su da ih je 20-30 koji idu prema donjem dijelu sela nastanjenim hrvatskim stanovništvom, a obučeni su u vojničke uniforme sa petokrakom na kapama. Jedan terorista je uočen u milicijskoj uniformi. Također su viđena dva vozila sa velikim natpisom SAO Krajina (radi se o jednom kombiju crvene boje – vjerovatno vlasništvo Radošević Vlade koji je kod njih u V. Peratovici u zarobljeništvu i jednom landroveru policijskom – radi se o landroveru otetom našoj patroli o čemu smo ranije pisali).

Pored ovih saznanja dobivenih od žitelja G. Rašenice, naša procjena je bila da teroristi namjeravaju sići na glavnu prometnicu na relaciji G. Polje – Iva-

⁸⁸⁴ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/20-91., od 26. VIII. 1991.

novo Selo (raskrsnica s koje se skreće prema selu G. Rašenica) radi stvaranja svog punkta i na taj način nas odsjekli od punkta u Ivanovom Selu i na taj način proširiti područje koje je pod njihovom kontrolom. Smatrajući da se ovakav njihov manevar mora spriječiti odlučeno je da se MB napadom na njihovu rezervnu bazu (kuća Kovačević Božidara) treba njih natjerati na povlačenje u cilju obrane svoje baze i na taj način ujedno presjeći njihovu namjeru da napadaju prema glavnoj prometnici. Cilj je i postignut obzirom da su se teroristi povukli vjerovatno očekujući iza MB napada i pješadijski napad. Nakon njihovog povlačenja i očišćenog područja donjeg dijela sela Gornja Rašenica nastanjenog hrvatskim stanovništvom, u suradnji sa pripadnicima ZNG-a, formiran je punkt – položaj na kojem se nalazi 15 policajaca što je za taj položaj apsolutno mali broj.

Tokom noći nismo imali nikakvih aktivnosti, kako s naše strane tako ni s protivničke, osim nekoliko sporadičnih rafala.

U vezi sela Gornja Rašenica i položaja terorista u navedenom selu, tokom današnjeg dana planiramo čišćenje terena na tom prostoru. S tim u vezi molimo da nam u što kraćem roku pošaljete na raspolaganje jedno borbeno vozilo i 30-40 dobro naoružanih ljudi.⁸⁸⁵

No najavljena akcija nije provedena pa je 27. kolovoza prošao bez novih borbi.⁸⁸⁶ Sutradan, 28. kolovoza, PS Grubišno Polje je izvijestila da se u Gornjoj Rašenici vrši pljačka, da je otet traktor Ive Novčića i veća količina hrane.⁸⁸⁷ Naime, više od polovice Gornje Rašenice držali su pobunjeni Srbi, a donji dio su zajedno branili tamošnji Česi i Hrvati.⁸⁸⁸

Napadi u prvoj polovici rujna 1991.

Ivanovo Selo je ponovno granatirano 1. rujna, o čemu je isti dan u 9.26 sati izvijestila PS Grubišno Polje:

„Danas oko 7.45 sati započet je minobacački napad na Grubišno Polje na taj način što je prvo napadnuto selo Gornja Rašenica odnosno naš položaj lociran na sredini navedenog sela. MB napad je izvršen iz pravca sela Troglava, a ispaljeno je na naše položaje 14 granata. Oko 8.00 sati MB napad je započeo

---

⁸⁸⁵ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/22-91., od 27. VIII. 1991.

⁸⁸⁶ Dnevni izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-239., od 27. VIII. 1991.

⁸⁸⁷ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/28-91., od 29. VIII. 1991.

⁸⁸⁸ HEROUT, str. 149.

i na Ivanovo Selo gdje je došlo i do vatre pješadijskim naoružanjem. Procjenjujemo da se koriste granate cal. 80 mm. Na samo Grubišno Polje izvršen je MB napad u 8.20 sati. Ispaljeno je na sam grad 6 granata.

U toku je MB napad na Veliku i Malu Maslenjaču (sela iza Ivanovog Sela, na granici s općinom Daruvar), odakle se čuje jača vatra pješadijskog naoružanja.

Za sada nema ranjenih ni poginulih, a o materijalnoj šteti nemamo podatke.⁸⁸⁹

Ponovno je, u 12.37 sati, PS Grubišno Polje izvijestila o napadu:

„Nakon MB napada na Grubišno Polje i okolna sela (Gornja Rašenica, Ivanovo Selo, Velika i Mala Maslenjača) koji je trajao od 7.45 do 10.00 sati, nastao je period zatišja sve do 11.40 sati. Tada je uslijedio novi MB napad na sam centar grada kojom prilikom je palo 7 MB granata, vjerojatno cal. 60 mm. Nemamo podataka o eventualnim ranjavanjima ili poginulima.“⁸⁹⁰

O napadima toga dana je u 17.51 sati izvijestio COB Grubišno Polje:

„U 7.30 sati izvršen je minobacački napad na položaje ZNG-a i MUP-a na području Rašenice, Ivanovog Sela i Grubišnog Polja. Žrtava i povrijeđenih na našoj strani nema. Četnički teror nastavlja se i dalje. Nakon premlaćivanja i zlostavljanja građana oteta su četiri stanovnika Turčević Polja i Dijakovca. Pod prijeljnom fizičke likvidacije protjerani su stanovnici nesrpske nacionalnosti iz oba sela, a njihovi domovi su opljačkani.“⁸⁹¹

Nešto ranije, u 16.13 sati COB Bjelovar je prenio obavijest dobivenu od KŠ Grubišno Polje „da su danas u s. Turčević Polje i s. Dijakovac (istočni dio općine) teroristi (četnici) napali ljude, ukrali su jedno osobno vozilo ‘Golf’ i kamion, a vlasnika pretukli. Odveli su četiri taoca, a preostalim ljudima su naredili da se odmah isele ili će ih pobiti.“⁸⁹²

PS Grubišno Polje je u 17.48 sati detaljnije izvijestila o zbivanjima toga dana, uključujući i progon češkog i hrvatskog stanovništva:

⁸⁸⁹ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/32-91., od 1. IX. 1991.

⁸⁹⁰ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/33-91., od 1. IX. 1991.

⁸⁹¹ Izvještaj COB Grubišno Polje. Kl: 811-02/91-01/01. Ur.br: 2127-35-85-91-190, od 1. IX. 1991.

⁸⁹² Izvještaj COB Bjelovar, od 1. IX. 1991.

„Izvjješćujemo vas da je nakon MB napada oko 11.40 sati o čemu smo vas izvijestili, ponovo nastao period zatišja koji je trajao do 16.10 sati. Tada je ponovo došlo do MB napada kojom prilikom su na sam centar grada bačene dvije granate cal 60 mm. Žrtava kao i ranjenih nije bilo kao ni u ranijim napadima prilikom kojih je sveukupno do sada tokom današnjih MB napada, ispaljeno na naše položaje 29 granata.

Također vas izvješćujemo da smo obavili informativni razgovor sa braćom Gloc iz Turčević Polja koji su u ovu PS došli samoinicijativno radi pružanja informacije u vezi događaja u njihovom selu u jutarnjim satima. Tokom MB napada koji je trajao prijedodne od 7.45 – 10.00 sati, u Turčević Polje je ušla grupa terorista iz Velike Peratovice predvođena Čakmak Milivojem (sin vođe Čakmak Rade) i Vuković Žarkom, obojica iz Grubišnog Polja, te maltretirala stanovnike navedenog sela. Žiteljima Turčević Polja, češke i hrvatske nacionalnosti, dat je ultimatum da se u roku dva sata isele, inače će biti pobijeni a njihove kuće spaljene. Prema našim saznanjima, većina stanovnika se iselila, a manji broj je ostao. Nije nam poznato dali je nakon isteka ultimatumu došlo do bilo kakvih represivnih mjera od strane terorista iz V. Peratovice.“⁸⁹³

Sutradan, 2. rujna PS Grubišno Polje je novim izvješćem nadopunila podatke o zbivanjima prethodnog dana:

„Dana 01. 9. 1991. godine našim telefaksom broj 511-02-41-SP-101/34-91. poslali smo vam izvješće o akciji terorista iz Velike Peratovice koja je izvedena u selu Turčević Polje. S tim u vezi izvješćujemo vas da smo dobili pouzdanu informaciju da je u akciji od strane terorista zarobljeno dva lica, Mudrovčić Slavko i Lanščak Ivan, obojica žitelji sela Turčević Polje. Prema raspoloživim saznanjima, imenovani su odvedeni u zarobljeništvo u Veliku Peratovicu, gdje je lociran štab tzv. Bilogorskog odreda.“⁸⁹⁴

Od 4. rujna helikopteri JNA su danima intenzivno nadlijetali općinu Grubišno Polje i spuštali se u okupirana sela (vjerojatno dopremajući streljivo i oružje). COB Bjelovar je u večernjim satima 5. rujna dobio obavijest o mogućem napadu na Ivanovo Selo zbog okupljanja veli-

---

⁸⁹³ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/34-91., od 1. IX. 1991.

⁸⁹⁴ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/36-91., od 2. IX. 1991.

kog broja pobunjenih Srba na Trojeglavskoj livadi, gdje je sletio helikopter JNA.⁸⁹⁵ U 3.30 sati 8. rujna sletjela su dva helikoptera JNA u Gornju Rašenicu, a u 5.30 sati je došlo do oružanog sukoba u Gornjoj Rašenici.⁸⁹⁶ O tome je u 7.19 sati istog dana izvjestila PS Grubišno Polje:

„Jutros oko 5.30 sati došlo je do snažnog sukoba policijskih snaga i terorista iz Velike Peratovice. Do sukoba je došlo na području između sela Gornja Rašenica i Poljani kada je patrola terorista naletila na policijsku zasedu kojom prilikom je došlo do unakrsne vatre. Teroristi su se povukli, a prema našim procjenama i tragovima na licu mjesta, u njihovim redovima ima ranjenih. U našim redovima nema povrijeđenih.“⁸⁹⁷

Središnji problem obrambenih snaga općine Grubišno Polje bio je nedostatak oružja. Prema izvješću COB-a Bjelovar, 9. rujna je stanovništvu općine Grubišno Polje upućena zapovijed da u što kraćem roku preda sve naoružanje PS-u kako bi se ojačala obrana te da dojavljuje policiji sve sumnjive osobe i radnje.⁸⁹⁸

Nakon skoro dva tjedna bez napada na šire područje Ivanova Sela, COB Bjelovar je malo prije ponoći 13. rujna javio da je u 22.15 sati počeo pješadijski napad na Rašenicu.⁸⁹⁹ Drugi podaci se ne donose. Uslijedilo je dvodnevno zatišje⁹⁰⁰ da bi 15. rujna bila napadnuta obližnja sela Munije i Maslenjača, koja su bila „ničija zemlja“. PS Grubišno Polje je 16. rujna izvjestila:

„Izvješćujemo Vas da smo danas došli do informacije da je dana 15. 9. 1991. godine u popodnevnom satima, u 14.00 sati, u sela Maslenjača i Munije došlo do upada odmetnika iz V. Peratovice koji su tom prilikom maltretirali žitelje tih sela zatvorivši desetak ljudi, zavezavši im ruke žicom. Naime, oko 14.00 sati upalo je 15-tak odmetnika u selo Munije, a potom i Maslenjaču zavezavši 10-tak muškaraca. Svi odmetnici bili su dobro naoružani pješadijskim naoružanjem (AP, PAP, mitraljezi, snajperi, pištolji, bombe i noževi) i to je svaki imao po dva oružja. Bili su različito obučeni, neki u civilno odijelo, neki u vojničke uniforme, neki u maskirne uniforme, a jedan odmetnik je bio obučen u srpsku nošnju te na glavi imao šajkaču sa kokardom. Na kraju svog izživljavanja nad nevinim ljudima, sve su pustili osim Jakopac Dade

⁸⁹⁵ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-247., od 5. IX. 1991.

⁸⁹⁶ Izvještaj COB Bjelovar, od 07.30 sati 8. IX. 1991.

⁸⁹⁷ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/46-91., od 8. IX. 1991.

⁸⁹⁸ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-251., od 9. IX. 1991.

⁸⁹⁹ Dnevnik događanja Operativnog štaba MUP-a dana 13. IX. od 07.00 do 07.00 sati 14. IX. 1991.

⁹⁰⁰ Izvještaj COB Bjelovar, od 14.05 sati 16. IX. 1991.

kojega su, prema priči očevidaca, svezanog odveli u zarobljeništvo u Veliku Peratovicu. Ujedno vas izvješćujemo da je 15. 9. 1991. u 19.00 sati izvršena razmjena zarobljenika odnosno uhićenika, kojom prilikom su iz zarobljeništva u Velikoj Peratovici pušteni na slobodu rezervni policajac PS Grubišno Polje Vereš Ivan, teško ranjeni zapovjednik ZNG-a iz Velike Pisanice Turković Branko i dva poljoprivrednika iz sela Topolovica Mihalina Marijan i Čapo Miško.⁹⁰¹

Spomenuti Božidar (Dado) Jakopec je 31. listopada 1991., pri povlačenju pobunjenika, ubijen u podrumu škole u Velikoj Peratovici, gdje je bio zatočen.⁹⁰²

Idućih dana pobunjenici su granatirali Grubišno Polje, pri čemu je u napadu u noći sa 17. na 18. rujna poginuo virovitički policajac Goran Magdić.⁹⁰³ Intenzivno su napadali i zapadni dio općine (Veliki Grđevac i dr.) pa je glavnina snaga obrane bila angažirana na tom području.⁹⁰⁴ Vjerojatno je zbog toga iz Ivanovog Sela povučena policija pa su u obrani sela ostali samo malobrojni naoružani mještani, što će se pokazati kobnim 21. rujna 1991.⁹⁰⁵

COB Bjelovar je oko ponoći izvijestio da je 20. rujna u vremenu od 21.45 do 22.40 sati pucano iz puškomitraljeza i automatskog oružja iz smjera Gornje Rašenice na Ivanovo Selo. Branitelji su napad odbili bez žrtava. Oko 19.00 sati na Grubišno Polje ispaljene su dvije rakete iz smjera Peratovice. Nije bilo povrijeđenih.⁹⁰⁶ Navedeni napad pješačkim oružjem nije dao naslutiti da je to najava velikog napada pobunjenih Srba na Ivanovo Selo sutradan ujutro, koji će odnijeti brojne živote.

Napad na Ivanovo Selo 21. rujna 1991.

Nakon što je ujutro 21. rujna počeo napad, iz PS Grubišno Polje je u 9.20 sati telefonski kratko obaviješten Operativni štab MUP-a u Zagrebu da je u 8.30 sati počeo minobacački

---

⁹⁰¹ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/61-91., od 16. IX. 1991.

⁹⁰² HEROUT, str. 150.

⁹⁰³ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/64-91., od 17. IX. 1991., Izvješće COB Grubišno Polje. Kl: 811-82/91-81/01. Ur.br: 2127-05-05-91-207., od 18. IX. 1991., Izvješće COB Bjelovar od 9,57 sati 18. IX. 1991.

⁹⁰⁴ Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/62-91., od 16. IX. 1991., Dnevni izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-259., od 18. IX. 1991., Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/68-91., od 18. IX. 1991.

⁹⁰⁵ HEROUT, str. 153., PALATINUŠ, str. 492.

⁹⁰⁶ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-261., od 20. IX. 1991., Dnevnik događanja Operativnog štaba MUP-a dana 20. IX. od 07.00 do 07.00 sati 21. IX. 1991.

napad na Grubišno Polje i Ivanovo Selo, da je do tada palo oko 30 granata te da je srušen most preko rijeke Peratovice.⁹⁰⁷ Iduća informacija je u Operativni štab MUP-a stigla od COB-a Bjelovar, koji je u 15.41 sati prenio obavijest primljenu od COB-a Grubišno Polje u 15.07 sati:

„Bilanca (crna) u Ivanovom Selu je pet mrtvih civila, jedan mrtvi gardist, šest ranjenih civila, jedan ranjeni gardist, tridesetak ljudi oteto. Još se vode borbe.“⁹⁰⁸

Tek navečer u Operativni štab MUP-a stižu detaljnija izvješća o zbivanjima. Tako je zapovjednik PS Grubišno Polje u 21.53 sati poslao izvješće o zbivanjima toga dana:

„Danas od 9.00 sati pa sve do 19.00 sati trajao je MB napad na Grubišno Polje i Ivanovo Selo, kojom prilikom je palo stotinjak MB granata cal. 120 mm. Napad je izvršen iz više oruđa, odnosno pravaca Gornje Rašenice, Turčević Polja i Velike Peratovice. Nakon MB prvih udara tokom prijepodneva, započeo je pješadijski napad na Ivanovo Selo kojem je prethodilo dizanje u zrak mosta preko rijeke Peratovice, glavna komunikacija na relaciji Grubišno Polje – Ivanovo Selo. Koncentracija četničkog napada bila je usmjerena na Ivanovo Selo nastanjeno isključivo češkim življem. Tokom današnjih borbi protiv četnika u kojima su sudjelovale zajednički i koordinirano policijske snage, pripadnici ZNG-a i jedinice za specijalne namjene, smrtno je stradalo sedam osoba, a ranjeno je 12 osoba od čega 8 teže ranjenih i 4 lakše ranjena. Svi ranjenici prebačeni su u MC Bjelovar nakon pružene prve pomoći u Domu zdravlja u Grubišnom Polju. Međutim, moramo napomenuti da imamo neprovjereni podatak da je broj ranjenih znatno veći, što u ovom trenutku nismo bili u mogućnosti provjeriti. Napominjemo da su među poginulima dvojica pripadnika ZNG-a iz Daruvara, a petoro su civili odnosno Česi iz Ivanovog Sela (svi poginuli su stradali na području Ivanovog Sela). Kod ranjenih jedan je policajac iz PS Grubišno Polje, jedan gardista iz ZNG-a Grubišno Polje, a ostalo su civili.“⁹⁰⁹

COB Grubišno Polje je 21. rujna u 22.17 sati poslao izvješće o borbama toga dana:

⁹⁰⁷ Izvješće Operativnog štaba MUP-a o sigurnosno značajnim događajima dana 21/22. IX. 1991., od 07.00 do 07.00 sati., Dnevnik događanja Operativnog štaba MUP-a dana 21. IX. od 07.00 do 07.00 sati 22. IX. 1991.

⁹⁰⁸ Izvještaj COB Bjelovar, od 21. IX. 1991. u 15.17 sati., Dnevnik događanja Operativnog štaba MUP-a dana 21. IX. od 07.00 do 07.00 sati 22. IX. 1991.

⁹⁰⁹ Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/72-91., od 21. IX. 1991.

„Čitav dan trajala je borba združenih snaga ZNG-a i MUP-a sa četničkim teroristima. U 8.20 sati započeo minobacački napad na Grubišno Polje. Ranjena su tri civila i jedan gardist: Mikek Mario (1972.), Furijan Petar (1965.), Tvrđorijeka Ana te gospođa Tregner (1910.).

Sinkronizirano započeo kombinirani minobacačko – pješadijski napad na Ivanovo Selo. Srušen je most na rijeci Peratovici, te je Ivanovo Selo ostalo odsječeno od Grubišnog Polja. Smrtno je stradalo osmero ljudi, od toga šest civila: Horak Josip ml., Frantal Franjo, Besprstka Josip, Frantal Zdravko svi iz Ivanovog Sela, Sedlaček Josip iz Treglave, Kovačić Ivo iz Male Maslenjače, te dva gardista iz ZNG-a Daruvar Čvek Ivica i Tanač Antun.

Znatan je broj ranjenih i to civili Vodvarka Josip (teže), Subota Ivan, Frantal Vencl, Kosina Damir, Bogdan Ivan svi iz Ivanovog Sela, Zalabak Zdravko i Zalabak Zdenko iz Rašenice, te gardisti Šimundža Svemir, Kozolić i Majvald. Nakon žestokih okršaja nastalo je zatišje nakon kojeg je došlo do pregovora te i do zamjene dvojice zarobljenih mještana za ranjene i mrtve četnike. Učinjena je velika materijalna šteta, upaljena su imanja Par Antuna, Tuček Antuna, Ditrih Vene, Horak Franje i Harauzak Antuna. Znatno je oštećena katolička crkva i župni ured. U grupi tridesetak krvnika su Tvrđorijeka Milivoj, Stojić Čedo, Borota Boško.⁹¹⁰

Oko ponoći 21. rujna COB Bjelovar je u Dnevnom izvještaju sumirao zbivanja toga dana:

„U napadima terorista na Grubišno Polje i Ivanovo Selo smrtno je stradalo osam ljudi, od toga šest civila i više ljudi je ranjeno. Srušen je most na rijeci Peratovici te je tako Ivanovo Selo ostalo odsječeno od Grubišnog Polja. U Ivanovom Selu je učinjena velika materijalna šteta.“⁹¹¹

O posljedicama napada 21. rujna izvijestio je COB Grubišno Polje u izvješću o zbivanjima 22. rujna:

„U 13.55 sati zračni napad na Grubišno Polje. Pale su dvije mine u uže središte grada. Ranjene su četiri osobe, dva civila: Jovanović Rada, Flinta Janko,

---

⁹¹⁰ Izvještaj COB Grubišno Polje. Kl: 811-02/91-01/01. Ur.br: 2127-05-05-91-214., od 21. IX. 1991., Kraći sažetak izvještaja donosi se u Dnevniku događanja Operativnog štaba MUP-a 21. IX. od 7.00 do 7.00 sati 22. IX. 1991.

⁹¹¹ Dnevni izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-262., od 21. IX. 1991.

te dva gardista Frajlić Vlado i Huđ Stanislav. Učinjena je prilična materijalna šteta. Primijećeno pojačano djelovanje pete kolone... Još šestero ljudi ranjenih jučer u Ivanovom Selu obrađeno je u ambulanti u Grubišnom Polju, a to su Tuček Antun, Pintera Josip, Par Venio, Belog Ljudevit, Vokurka Franjo i gospođa Horak, sve civili.⁹¹²

Spomenuta gospođa Horak je Josipa Horak, koja je od posljedica ranjavanja preminula 22. rujna 1991. u bolnici u Bjelovaru.⁹¹³

Pokop žrtava

Nastojeći potisnuti pobunjene Srbe iz blizine Ivanovog Sela, snage obrane općine Grubišno Polje su 22. rujna izvršile napad na okupirana sela, o čemu je PS Grubišno Polje izvijestila u 17.25 sati:

„Izvjješćujemo vas da je na području Grubišnog Polja danas vršeno čišćenje terena. Čišćeno je šire područje Grubišnog Polja, a poseban akcent stavljen je na Ivanovo Selo koje je prethodnog dana napadnuto od strane odmetnika iz Velike Peratovice. Akcija čišćenja terena je tekla od 12.00 do 16.00 sati, a u njoj su učestvovalе policijske snage PS Grubišno Polje, PU Bjelovar, jedinica za posebne namjene i pripadnici ZNG-a iz Grubišnog Polja i Bjelovara. Tokom akcije nije bilo sukoba sa odmetnicima, ali je s naše strane ispaljen znatan broj granata u pravcu Velike Peratovice, Turčević Polja, Munija i Djakovice te gornjeg dijela Gornje Rašenice, sva sela u kojima su locirani položaji odmetnika iz Velike Peratovice.“⁹¹⁴

Reakcija na ovo granatiranje položaja pobunjenika bilo je raketiranje i bombardiranje Grubišnog Polja koje su izveli zrakoplovi JNA 22. rujna, pri čemu su ranjene četiri osobe. O tome je u 16.15 sati istoga dana izvijestila PS Grubišno Polje:

„Danas oko 14.00 sati na Grubišno Polje je izvršen avionski napad kojom prilikom je u neposrednu blizinu PS ispaljeno tri rakete. Uslijed eksplozije raketa ranjene su četiri osobe od čega dvije teško, a dvije lakše. Ranjenici s

⁹¹² Izvještaj COB Grubišno Polje. Kl: 811-02/91-01/01. Ur.br: 2127-05-05-91-215., od 22. IX. 1991. u 20.00 sati.

⁹¹³ HEROUT, str. 175.

⁹¹⁴ Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/76-91., od 22. IX. 1991.

težim povredama su nakon pružene prve pomoći u Domu zdravlja u Grubišnom Polju upućeni u MC Bjelovar. Među ranjenima su dva policajca iz PS Virovitica koji se nalaze u ispomoći u PS Grubišno Polje. Radi se o policajcima Huđ Stanoslavom r. 1961. godine i Frajlić Vladom r. 1969. godine, a od civila ranjena je Jovanović Rada r. 1951. godine i Flinta Janko, oboje civila iz Grubišnog Polja. Od materijalnih sredstava uništena su dva osobna automobila, jedan kamion hladnjača i jedan kamion s prikolicom. Također je oštećena plinska instalacija na zgradi apoteke, čija sanacija je u toku. Napominjemo da je tokom avionskog napada pa i nakon napada, uočena aktivnost petokolonaša – snajperista čije hvatanje je u toku.⁹¹⁵

Sahrana sedmorice poginulih civila u napadu na Ivanovo Selo prekinuta je zbog minobačakog napada na seosko groblje. PS Grubišno Polje je o tome izvijestila sutradan:

„Dana 23. 09. 1991. godine u 12.00 sati na mjesnom groblju u Ivanovom Selu trebala se obaviti sahrana sedmorice poginulih za vrijeme napada na Ivanovo Selo dana 21. 09. 1991. godine. Međutim, sahrana se nije mogla obaviti kako je predviđeno zbog MB napada na Ivanovo Selo odnosno mjesno groblje u spomenutom selu. Procjena je da je upravo mjesno groblje bilo meta njihovog MB napada kako bi spriječili normalno obavljanje pogreba. S obzirom da se u takovim uvjetima nije mogla obaviti sahrana nevino poginulih seljana Ivanova Sela, ista je obavljena u centru sela odnosno u parku kraj spomenika palim žrtvama fašističkog terora u toku II. svjetskog rata. Naime, po odluci mjesnog Kriznog štaba iskopana je veća raka za zajednički pokop svih sedam poginulih civila, te je pokop istih obavljen bez ikakvih (...) govora, osim kraćeg govora u ime Kriznog štaba Grubišnog Polja. Pokopu istih je prisustvovala TV ekipa HTV-a iz Bjelovara.“⁹¹⁶

I prije 21. rujna 1991. brojni Česi su se uključili u razne obrambene strukture Republike Hrvatske,⁹¹⁷ da bi tragična zbiljanja u Ivanovom Selu postala dodatni motiv. Brojnost Čeha u strukturama HV-a do kraja 1991. godine bila je tolika da se planiralo osnovati Češki bataljun HV-a na daruvarskom području. No po zakonskoj regulativi RH nije se smjelo osnivati postrojbe na etničkoj osnovi tj. etnički homogene postrojbe.⁹¹⁸

⁹¹⁵ Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/75-91., od 22. IX. 1991.

⁹¹⁶ Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/78-91., od 24. IX. 1991.

⁹¹⁷ „Česi će braniti Hrvatsku“, *Večernji list*, (Zagreb), 5. IX. 1991., 4.

⁹¹⁸ „Češki bataljun sve brojniji – na ‘čišćenju’ Psunja i Papuka“, *Večernji list*, 4. I. 1992., 18.

Napadi do kraja rujna 1991.

U danima nakon ovog velikog napada na Ivanovo Selo uslijedio je niz novih, manjih napada pobunjenih Srba na slobodne dijelove općine Grubišno Polje, kao i veći broj zračnih uzbuna zbog preleta zrakoplova JNA nad ovim dijelom zapadne Slavonije.⁹¹⁹

PS Grubišno Polje je u 18.30 sati 27. rujna izvijestila:

„Danas oko 16.00 sati izvršen je pješadijski napad na punkt koji drži ZNG iz Grubišnog Polja, u predjelu donjeg dijela Gornje Rašenice. Pojačanjem koje je poslano iz Grubišnog Polja, sastavljeno od policijskih snaga i pripadnika ZNG-a, napad je odbijen bez ikakvih posljedica po naše snage. Jedan pripadnik ZNG-a (Šimik Veno iz Orlovca) slomio je ruku prilikom iskakanja iz kamiona. Procjena je da je pješadijski napad odmetnika iz Velike Peratovice bio više provokativnog karaktera nego li ozbiljnih namjera osvajanja područja donjeg dijela Gornje Rašenice, koji drže naše snage.“⁹²⁰

COB Bjelovar je oko ponoći 27. rujna izvijestio:

„Od 15.00 do 17.00 sati trajao je minobacački i pješadijski napad na Rašenicu iz pravca Gornje Rašenice. Pale su 23 minobacačke granate. Naše snage su odgovorile na vatru i odbacile neprijatelja. Povrijeđenih na našoj strani nije bilo. U Grubišnom Polju je najavljena zračna uzbuna dva puta, i to u vremenu 15.30 – 16.10 sati i 18.40 – 19.10 sati. Selo Velika Maslenjača opkoljeno je grupom neprijatelja. Za sada je stanje mirno.“⁹²¹

COB Bjelovar je 29. rujna kratko izvijestio da je toga dana skupina pobunjenika napala punkt u G. Rašenici. Hrvatske snage su napad zaustavile, a u borbi je jedan gardist lakše ranjen.⁹²²

COB Grubišno Polje je oko 18.00 sati 30. rujna izvijestio o novom napadu na Ivanovo Selo:

„Oko 15 sati započeo minobacački, a zatim i pješadijski napad na naše obrambene položaje u Ivanovom Selu. Naše snage žestoko odgovaraju na vatru. Napad je još uvijek u toku. Četiri puta u toku dana imali smo najavu zračne opasnosti i to u vremenu od 7.55 do 8.55, od 10.40 do 11.50, od 12.15 do 14.00 i od 15.15 do 17.05 sati u vrijeme uzbuna prelijetanja aviona.“⁹²³

⁹¹⁹ Dnevno izvješće COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-266., od 26. IX. 1991.

⁹²⁰ Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/80-91., od 27. IX. 1991.

⁹²¹ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-268., od 27. IX. 1991.

⁹²² Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-270., od 29. IX. 1991.

⁹²³ Izvještaj COB Grubišno Polje. Kl: 811-02/91-01/01. Ur.br: 2127-05-05-91-223., od 30. IX. 1991.

Kasno u noći COB je izvijestio da je pješadijski napad na Ivanovo Selo odbijen bez žrtava.⁹²⁴

Zahtjevi Rade Čakmaka

Napadi na Ivanovo Selo su ponovljeni i sutradan, 1. listopada, o čemu je u noćnim satima izvijestio COB Bjelovar:

„Okolo 08 i oko 15 sati minobacačima je napadnuto Ivanovo Selo, u prvom nije bilo povrijeđenih, za drugi nismo dobili podatke. Od 16 – 16.30 sati je trajala zračna uzbuna, primijećeno je često prelijetanje aviona.“⁹²⁵

Obliznja Velika Maslenjača je napadnuta 2. listopada, o čemu je u 15.30 izvijestio MORH:

„U vremenu od 11.00 do 12.00 sati na selo Velika Maslenjača ispaljeno 10-ak mina, šteta neznatna, 1 krava, 2 teleta.“⁹²⁶

Istovremeno je u cijeloj općini Grubišno Polje bila na snazi zračna uzbuna zbog nadlijetanja većeg broja helikoptera JNA.⁹²⁷ Zračna uzbuna u općini je dana i 3. listopada.⁹²⁸

Blokada infrastrukture okupiranog dijela općine je pogoršala uvjete života pobunjenog srpskog stanovništva. Stoga je zapovjednik Bilogorskog odreda Rade Čakmak kontaktirao zapovjednika PS Grubišno Polje Šandora Totha tražeći ustupke. O tome je u izvješću poslanom u 9.32 sati 3. listopada zapovjednik Toth napisao:

„Dana 02. 10. 1991. godine oko 20.00 sati telefonski se javio Čakmak Rade, vođa odmetnika u Velikoj Peratovici, tražeći samoinicijativno razgovor u cilju rješavanja nekih problema koji su prisutni u Velikoj Peratovici. Tako traži da se puste u rad telefoni u gornjem dijelu Grubišnog Polja (područje pod kontrolom odmetnika) te da se popravi trafostanica (locirana na području pod njihovom kontrolom) uslijed čijeg kvara nema struje u Maloj i Velikoj Peratovici. Ukoliko se ne udovolji njihovom zahtjevu neće razgovarati o razmjeni zarobljenika odnosno uhićenika, a prijete da će dignuti u zrak dalekovod i plinovod. U vezi zarobljenika dao je do znanja da su jedan broj zarobljenika poslali na ispitivanje u Bučje na zahtjev njihovog glavnog štaba.

---

⁹²⁴ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-271., od 30. IX. 1991.

⁹²⁵ Dnevni izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-272., od 1. X. 1991.

⁹²⁶ Izvještaj MORH-a od 2. X. 1991.

⁹²⁷ Dnevni izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-273., od 2. X. 1991.

⁹²⁸ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-274., od 3. X. 1991.

Također je dao garanciju za radnike 'Elektre' koji bi popravljali trafostanicu. Dogovoreno je da će se ponovo telefonski javiti danas u 9.00 sati.

Stav Kriznog štaba u Grubišnom Polju je da se može pustiti u rad samo jedan telefon radi razgovora oko razmjene, a struja da se ne pušta uz obrazloženje da radnici 'Elektre' iz sigurnosnih razloga ne žele rizikovati i ići popravljati trafostanicu. U vezi razmjene stav je da se primjeni formula „svi za sve“ jer se ne smije popuštati, budući da će svejedno dignuti u zrak dalekovod i plinovod. Molimo hitan odgovor bilo telefonski ili pismeni radi zauzimanja stava u slijedećem razgovoru sa spomenutim vođom odmetnika u Velikoj Peratovici.“⁹²⁹

Na dnu lista izvješća je rukom dopisano da Operativni štab MUP-a sugerira PU Bjelovar i organima u Grubišnom Polju da udovolje zahtjevu pobunjenika, uz uvjet da kao garanciju predaju hrvatskoj strani 10 ljudi i među njima dr. Ivana Šretera.

No od dogovora nije bilo ništa, jer je već 3. listopada iz okupiranog dijela Grubišnog Polja snažno napadnut obližnji policijski punkt (kod kuće na adresi Ulica žrtava fašizma kbr. 95) te su teže ranjena dva virovitička policajca: Ivan Stubičar i Milan Dasović.⁹³⁰

Nedaleko Ivanovog Sela jedan pobunjenik je 6. listopada napao i teško ranio dva putnika, civila. O tome je isti dan u 17.16 sati izvijestila PS Grubišno Polje:

„Dana 6. 10. 1991. godine oko 15.00 sati na cesti između Treglave i Ivanovog Sela (SO Grubišno Polje) izvršen je teroristički napad od strane jedne NN osobe na Jacek Antuna, sin Antuna i Milke r. 10. 10. 1951. godine, i njegovog sina Tomislava, sin Antuna i Amalije r. 22. 4. 1976. godine, obadvojica sa mjestom stanovanja, prebivalištem, u Đakovu, ul. Mažuranićeva br. 16. SO Đakovo. Tom prilikom obojica navedenih su zadobili teške tjelesne povrede, točnije prostrijelne rane u predjelu lijeve i desne natkoljenice (obojica). Prema njihovim navodima napad je izvršen automatskim oružjem kada su se vraćali iz Treglave u Đakovo, svojim putničkim automobilom marke Zastava Lada, đakovačke registracije, nama nepoznatog reg. broja. Obojica ranjenih su prebačeni u DZ Grubišno Polje, a potom u MC Bjelovar na daljnje istraživanje. Prema izjavi drž. liječnika DZ Grubišno Polje, obojica se sada nalaze van životne opasnosti.

⁹²⁹ Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/81-91., od 3. X. 1991.

⁹³⁰ Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-KU-73-91. AP, od 3. X. 1991., Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-275., od 3. X. 1991., Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-KU-73/91. A. P., od 3. X. 1991., Depeša PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/82-91., od 4. X. 1991.

Uviđaj nije moguće izvršiti iz sigurnosnih razloga jer mjesto gdje je napad izvršen ova PS ne drži pod svojom kontrolom. PS Đakovo molimo da odmah obavijesti Jacek Amalku iz Đakova ul. Mažuranićeva br. 16. o navedenom, a ujedno da je obavijeste da je njen sin Valentin ostao u Treglavi kod Havelke Antuna, njenog oca i da on nije bio u vozilu za vrijeme događaja, te da je sa njim sve u redu. Ujedno PS Đakovo molimo da Amalki uruči tel. broj MC Bjelovar gdje se u večernjim satima može interesirati za zdravstveno stanje svoje obitelji 043-21-222 kućni 117 (kirurgija), ali vas upozoravamo da je Amalka osoba oštećenog sluha (zbog mogućeg nesporazuma prilikom kontaktiranja sa istom). Protiv NN učinioca slijedi krivična prijava po Petroviću.⁹³¹

Nakon ranjavanja putnika, pobunjenici su toga 6. listopada upali i u Treglavu, o čemu je u 19.53 izvijestila PS Grubišno Polje:

„Danas oko 16.00 sati započeo je MB napad na Grubišno Polje kojom prilikom je na periferiju grada od pravca Virovitice ispaljeno 20-tak MB granata cal 120 mm. Nakon toga započeo je pješadijski napad na punkt broj 3 (blokadni punkt koji drže pripadnici ZNG-a na glavnoj komunikaciji prema Virovitici). Napad je odbijen, a procjenjuje se da je napad provokativnog karaktera, odnosno namjera da se samo uništi punkt s gardistima. Trenutno djeluju snajperisti koji prema procjenama iz dosta velike daljine djeluju na položaj gardista, koji artiljerijskom vatrom uzvraćaju na MB napad. Ciljevi naše artiljerije su Velika Peratovica, Gornja Rašenica i Velika Barna.

Napominjemo da smo došli do izvješća iz sela Treglava u koje su u popodnevnim satima upali četnici iz Velike Peratovice. Seljani su se razbježali po šumama i kukuruzima, tako da u ovom trenutku nemamo pouzdanih podataka o četničkom haračenju u navedenom selu, koje je od ranije pod kontrolom četnika, a nastanjeno je većinskim hrvatskim pučanstvom.⁹³²

Granatiranje Ivanovog Sela 15. listopada 1991.

Intenzivni napadi na Grubišno Polje trajali su do duboko u noć 6. listopada te su nastavljeni sutradan 7. listopada kada je teško ranjen gardist Zdravko Račić.⁹³³ COB Grubišno Polje je 8.

⁹³¹ Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-KU-95/91. AP, od 6. X. 1991.

⁹³² Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/84-91., od 6. X. 1991.

⁹³³ Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/85-91., od 6. X. 1991., Izvješće PS Grubišno Polje.

listopada u 19.48 sati izvijestio o borbi za selo Maslenjaču, u kojoj je sudjelovao ZNG iz Grubišnog Polja, Daruvara i Garešnice i u kojoj je ranjeno više gardista. Nadalje, granatirano je Grubišno Polje, a oko podne je započeo minobacački napad na Ivanovo Selo. Palo je nekoliko granata koje su nanijele neznatnu štetu u selu.⁹³⁴ Oko ponoći je COB Bjelovar izvijestio da je kod Male Maslenjače poginuo gardist Bazan Georgi iz Koprivnice, a nestao Saša Erušić iz Garešnice.⁹³⁵

Nakon snažnog granatiranja Grubišnog Polja 9. listopada,⁹³⁶ COB Bjelovar je 10. listopada izvijestio da je to jutro u 8.45 sati počeo napad na Ivanovo Selo iz smjera Rašenice.⁹³⁷ Nakon nekoliko dana, tijekom kojih je meta napada primarno bilo Grubišno Polje, COB Bjelovar je 13. listopada izvijestio:

„U Gornjoj Rašenici i Velikoj Jasenovači pucano je na pripadnike ZNG-a. U pješadijskom napadu na G. Polje su ranjena dvojica gardista. Na ove napade je žestoko odgovoreno. Tijekom noći teroristi su zapalili kuću Bradešić Stojana iz G. Polja. Na području Velikog Grđevca prema Gornjoj Kovačici, napadnuti su ljudi u polju, četnici su oteli tri muškarca, te traktor i kombajn za krumpir.“⁹³⁸

Jačanje hrvatskih snaga omogućilo je da se 15. listopada izvrši prvi napad na okupirani teritorij općine Grubišno Polje. O tome je isti dan u 14.40 sati izvijestila PU Bjelovar:

„Zbog učestalih višemjesečnih provokativnih minobacačkih i pješadijskih napada od strane srpskih terorista koji sa područja mjesta Velika i Mala Peratovica, Gornja Kovačica, Velika Barna itd., vrše napade na oružane formacije RH-a u mjestima Veliki Grđevac, Grubišno Polje, Daruvar, Ivanovo Selo i dr. odlučeno je da se dana 15. 10. 1991. godine otpočne sa čišćenjem terena Bilogore, počev od mjesta Virovitica (pravac sjever-jug), te između graničnih sela sa područja općina Đurđevac, Bjelovar i Grubišno Polje.

Navedenog dana tj. 15. 10. 1991. godine u jutarnjim satima započela je aktivnost čišćenja spomenutog područja, a u istima učestvuje dio posebne je-

---

Br: 511-02-41-SP-101/87-91., od 7. X. 1991., Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/88-91., od 7. X. 1991.

⁹³⁴ Izvještaj COB Grubišno Polje. Kl: 811-02/91-01/01. Ur.br: 2127-05-05-91-232., od 8. X. 1991., Izvještaj COB Bjelovar, od 8. X. 1991. u 13.50 sati.

⁹³⁵ Dnevni izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-280., od 8. X. 1991.

⁹³⁶ Dnevni izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-281., od 9. X. 1991.

⁹³⁷ Izvještaj COB Bjelovar, od 10. X. 1991. u 9.25 sati.

⁹³⁸ Dnevno izvješće COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-285., od 13. X. 1991.

dinice PU Bjelovar, pripadnici ZNG-a RH-a iz mjesta Bjelovar, Virovitica, Đurđevac i Grubišno Polje. Zapovjednik snaga na ovom zadatku je pukovnik Franjo Kovačević.⁹³⁹

Vjerojatno kao odmazda, pobunjeni Srbi iz Rastovca i Bastaja su na Ivanovo Selo taj dan ispalili 17 minobacačkih granata, od čega su poginula dva mještana.

Općinski KŠ Grubišno Polje je 15. listopada u 18.51 sat izvijestio o zbivanjima toga dana:

„U toku prethodne noći zapažena su nadlijetanja helikoptera prema položajima terorista. U jutarnjima satima terorističko-odmetničke snage započele su pješadijski napad na punkt u Grubišnom Polju uz pomoć BOV-a na što su naše snage uzvatile. Na osnovu provjerenih izviđačkih podataka naše snage su potom izvršile sinkronizirane artiljerijske napade na cijelom potezu držanja položaja od Gornje Kovačice do Gornje Rašenice gdje su zapažena značajnija neprijateljska uporišta. Pri tome su pogodile školu u Gornjoj Kovačici i neprijatelju nanijele značajne gubitke u živoj sili i tehnici. Istovremeno je djelovano izviđanje udarnih grupa u rajonu Velika Barna, Velika Jasenovača.

U 15.45 sati iz pravca Rastovca i Velikih Bastaja izvršen je minobacački napad na naše položaje u Ivanovom Selu sa MB 120 mm na što su naše snage uz pomoć ZNG-a Končanica neutralizirale. U napadu terorista poginula su dva pripadnika ONZ Ivanovo Selo koje je granata usmrtila u rovu. U toku dana u dva navrata je bila objavljena opasnost od zračnog napada.⁹⁴⁰

PS Grubišno Polje je 15. listopada poslala dva izvješća o posljedicama minobacačkog napada na Ivanovo Selo. Prvo izvješće je poslano u 18.30 sati:

„Dana 15. 10. 1991. oko 16.30 sati došlo je do minobacačkog napada od strane odmetničkih snaga na mjesto Ivanovo Selo, SO Grubišno Polje. U minobacačkom napadu ispaljena je mina neutvrđenog kalibra na rov koji se nalazio u mjestu I. Selu, ulica Breg. U tom času u rovu se nalazio Kaner Antun sin Vencla i Rozalije, rođen 25. 10. 1937. godine iz I. Sela, Breg 21., i Vizek Josip sin Josipa i Francike rođen 19. 03. 1924. godine iz I. Sela, Breg 31., koji su tom prilikom smrtno stradali, a tijela im izmasakrirana i razne-

---

⁹³⁹ Izvješće PU Bjelovar. Br: 511-02-01-SP-329/91., od 15. X. 1991.

⁹⁴⁰ Dnevni izvještaj KŠ Općine Grubišno Polje. Kl: 811/02/91-01-01. Ur.br: 2127/01-01-91-14., od 15. X. 1991.

sena. Ranjenih i povrijeđenih nema. Smrt na licu mjesta konstatirao je liječnik Tuček Mira iz Ivanovog Sela, a o događaju je obaviješten istražni sudac dežurnog suda Bjelovar Stanić Zdravko, koji je odlučio da se obdukcija neće izvršiti i dozvolio ukop leševa. Uviđaj na licu mjesta nije obavljen iz sigurnosnih razloga, a bit će obavljen narednog dana ukoliko to bude dozvoljavala sigurnosna situacija.⁹⁴¹

Drugo izvješće je poslano u 19.39 sati:

„Danas od 16.15 do 17.30 sati izvršen je MB napad na Ivanovo Selo kojom prilikom je na selo ispaljeno 17 MB granata cal. 120 mm. Napad je izvršen iz pravca sela Bastaji i Rastovac. Na spomenuti MB napad odgovarano je jakom artiljerijskom vatrom od strane pripadnika ZNG-a iz Grubišnog Polja.

Prilikom MB napada smrtno su stradala dva pripadnika odreda narodne zaštite iz Ivanovog Sela. Radi se o Vizek Josipu r. 1924. godine i Kaner Antunu r. 1937. godine, obojica žitelji Ivanovog Sela.⁹⁴²

Oko ponoći COB Bjelovar je izvijestio:

„15. 10. 1991. u 7.00 sati izvršen je minobacački napad na Grubišno Polje. Na napad uzvraćeno, žrtava na našoj strani nije bilo. U vremenu od 15.45 do 16.05 sati trajao je minobacački napad na Ivanovo Selo, minobacačima kalibra 120 mm iz Bastaja i Rastovca. Poginula su dva pripadnika ONZ Ivanovo Selo, Vizek Josip i Kaner Antun. ZNG Grubišno Polje uz pomoć garde iz Končanice žestoko su odgovorili na vatru. Četničko – teroristička grupa uz podršku BOV-a napala obrambeni punkt u Grubišnom Polju. Napad je odbijen... Dana 15. 10. 1991. cijela regija Bjelovar nalazila se pod zračnom uzbunom, u trajanju od 12.45 do 13.30 sati. Također, općina Daruvar, Garešnica, G. Polje te Virovitica imale su još jednu zračnu uzbunu kasnije poslije podne (cca od 14.30 do 18.00 sati).⁹⁴³

Ove dvije žrtve su pokopane 17. listopada o čemu je u Dnevnom izvješću toga dana izvijestio Općinski KŠ Grubišno Polje:

„U toku današnjeg dana nisu zapažene aktivnosti odmetničko-terorističkih grupa, osim intenzivne helikopterske aktivnosti tokom prethodne noći.

⁹⁴¹ Izvješće PS Grubišno Polje. Br: KU-95/91, od 15. X. 1991.

⁹⁴² Izvješće PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/95-91., od 15. X. 1991.

⁹⁴³ Dnevni izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-287., od 15. X. 1991.

Naše snage su vodile aktivnosti na održavanju postojećih obrambenih punktova i isprobavanju LRL-a ispalivši dvije rakete kojima su uništile neprijateljsko uporište u Grubišnom Polju odakle su u posljednje vrijeme učestale snajperske akcije.

Odmetničko-terorističke snage iz Gornje Kovačice zatražile su dolazak sanitetskog vozila radi prijevoza bolesnice, međutim ne radi se o navedenom subjektu već o ranjenicima iz prekjučerašnjih aktivnosti. Prijevoz do sada nije odobren. Saznaje se da je danas sahranjen jedan terorista na njihovom terenu.

Naše jedinice danas su, pored ostalog, osiguravale pogreb dvaju pripadnika ONZ u Ivanovom Selu, poginulih u minobacačkom napadu na selo prije dva dana.

U jedinicama ZNG-a i ONZ nije bilo povrijeđenih i poginulih.⁹⁴⁴

Idućih dana udari pobunjenih Srba su bili usmjereni na grad Grubišno Polje. No 23. listopada su u Donjoj Rašenici, nedaleko prometnice Grubišno Polje – Ivanovo Selo, poginula dva pripadnika ZNG-a Grubišno Polje upavši u zasjedu pobunjenika. O tome je isti dan u 16.58 sati izvjestila PS Grubišno Polje:

„Dana 23. 10. 1991. oko 13.00 sati smrtno su stradali pripadnici ZNG Grubišno Polje, Koler Denis, r. 18. 08. 1970. sa prebivalištem u Grubišnom Polju, N. Karanovića 18., sin Franje i Božene r. Dvoržak, i Biljan Željko, r. 10. 10. 1970. god. sa prebivalištem G. Polje, Žrtava fašizma 42., sin Josipa i Antonije. Isti su pogođeni snajperom u predjelu glave u vrijeme dok su obilazili teren oko punkta. O događaju je obaviješten dežurni sudac Okružnog suda Bjelovar.“⁹⁴⁵

Kako je zbog miniranja mosta preko rijeke Peratovice bilo otežano prometovanje između Grubišnog Polja i Ivanovog Sela, 25. listopada je postavljen pontonski most, o čemu je isti dan u 19.15 sati izvjestio Općinski KŠ Grubišno Polje:

„Kasno sinoć na punktovima u Velikom Grđevcu i Grubišnom Polju otvarana snajperska vatra i rafalna vatra na naše snage. I u toku dana isto se ponavljalo nekoliko puta na svim punktovima. U popodnevним satima postavljen je pontonski most na rijeci Peratovici radi lakše komunikacije Grubišno Polje

---

⁹⁴⁴ Dnevni izvještaj KŠ Općine Grubišno Polje. Kl: 811/02/91-01/01. Ur.br: 2127/01-01-91-16., od 17. X. 1991.

⁹⁴⁵ Izvješće PS Grubišno Polje. Br: KU-96/91, od 23. X. 1991.

– Ivanovo Selo (koji je nedavno miniran od strane neprijatelja). Dan prošao bez većih ekscesa i bez gubitaka i ranjenih.“⁹⁴⁶

Nedugo nakon postavljanja pontonskog mosta izvršen je novi napad na Ivanovo Selo, o čemu je COB Bjelovar oko ponoći 25. listopada izvijestio:

„U 20.40 sati počeo pješadijski napad četnika na Ivanovo Selo, koji je bio slabijeg intenziteta, pa je odbijen, bez povrijeđenih na našoj strani.“⁹⁴⁷

Sutradan ujutro, 26. listopada napadnuta je Donja Rašenica, o čemu je oko ponoći toga dana izvijestio COB Bjelovar:

„26. listopada 1991. godine u vremenu od 06.00 do 06.20 sati izvršen je neprijateljski napad raketama 90 mm, tromblonskim minama i mitraljezima te snajperima na s. Donju Rašenicu iz pravca s. G. Rašenice. Napad je neutraliziran artiljerijom. Ranjen je pripadnik ZNG G. Polje Zdenko Pospišil. U vremenu od 17.25 do 17.35 objavljena je zračna opasnost.“⁹⁴⁸

Operacija „Otkos 10“ i napadi zrakoplova JNA na Ivanovo Selo

Jačanje hrvatskih snaga obrane omogućilo je da se 31. listopada pokrene vojna operacija pod nazivom „Otkos 10“. Prva faza operacije trebala se provesti na okupiranom sjevernom dijelu općine Grubišno Polje. Operaciju su iz tri smjera: sjeverozapadnom iz smjera Bjelovara, južnom iz Grubišnog Polja i sjevernom iz Virovitice, provodile združene policijsko-vojne snage: PJP PU Bjelovar, PS Virovitica, PS Grubišno Polje te postrojbe ZNG-a Grubišno Polje, Virovitica, Daruvar i Bjelovar. Jedan od pomoćnih smjerova napada išao je iz Ivanovog Sela prema Rastovcu.⁹⁴⁹ MORH je 31. listopada u 11.43 sata javio da se iz sela Bastaji vrši minobacački napad na Ivanovo Selo.⁹⁵⁰

O tijeku borbi je detaljno izvještavala PS Grubišno Polje. Tako u izvješću poslanom 31. listopada u 23.36 sati stoji:

---

⁹⁴⁶ Dnevni izvještaj KŠ Općine Grubišno Polje. Kl: 811/02/91-01/01. Ur.br: 2127/01-01-91-24., od 25. X. 1991.

⁹⁴⁷ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-297., od 25. X. 1991.

⁹⁴⁸ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-298., od 26. X. 1991.

⁹⁴⁹ Anđelko MIJATOVIĆ, „Otkos-10“, Zagreb 2011., 197-201.

⁹⁵⁰ Izvještaj MORH-a od 31. X. 1991. u 11.43 sati

„Dostavljamo vam izvješće o aktivnostima policijskih snaga ove PS tokom današnjeg dana na planu čišćenja terena od četnika i odmetnika. Naime, dana 31. 10. 1991. godine u vremenskom periodu od 6.00 do 17.30 sati vršene su ofenzivne akcije na planu čišćenja terena od terorista, četnika i odmetnika koji su bili locirani u svojim uporištima na graničnom području općina Bjelovar i Grubišno Polje. Čišćenjem terena obuhvaćeni su i neki dijelovi graničnih područja općina Grubišno Polje i Virovitica kao i Daruvar. U akcijama su sudjelovale združene snage PS Grubišno Polje, PI Veliki Grđevac, PS Virovitica, Jedinica za posebne namjene PU Bjelovar i pripadnici ZNG-a iz Grubišnog Polja, Daruvara, Virovitice, Velike Pisanice i Bjelovara. Rezultati akcija su pozitivni, odnosno plan je realiziran sa zavidnim rezultatima. Dosta teritorija koji je do sada bio pod kontrolom četnika iz Velike Peratovice očišćen je od istih, nalazi se pod kontrolom naših snaga. Dok su protivničke (četničke) snage imale znatne gubitke, u našim redovima smrtno su stradale tri osobe (dvojica pripadnika ZNG-a iz Grubišnog Polja i jedan gardista antiterorističke jedinice ZNG-a iz Bjelovara), a ranjeno je 10-tak policajaca i gardista.

Također raspoložemo podatkom da je grupa seljaka iz Topolovice koja je pod potpunom kontrolom četnika iz Velike Peratovice, pokušalo pobjeći iz sela sa dva traktora. Međutim, isti su naletjeli na minsko polje kojom prilikom je jedna žena poginula, a 10-tak lica je ranjeno. Obzirom da su se uspjeli domoći Špišić Bukovice, ranjenima je pružena pomoć. O daljnjem toku čišćenja terena na širem području općine Grubišno Polje dostavljat ćemo povremena izvješća.“⁹⁵¹

U izvješću odaslanom 1. studenoga u 11.32 PS Grubišno Polje je izvijestila:

„Dana 31. 10. 1991. godine na širem području Grubišnog Polja vršene su akcije čišćenja terena o čemu smo vas izvijestili našim telefaksom broj 511-02-41-SP-101/104-91. od 31. 10. 91. godine. S tim u vezi dostavljamo vam dodatno izvješće sa saznanjima do kojih smo došli nakon detaljnije analize jučerašnjeg toka akcije.

Pravci kretanja naših snaga su slijedeći:

- na pravcu glavne komunikacije G. Polje – Virovitica došle su do ruba šume odnosno 150 metara prije skretanja sa glavne komunikacije prema Velikoj Peratovici;

---

⁹⁵¹ Izvještaj PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/104-91., od 31. X. 1991.

- od pravca G. Polja prema V. Barni napredovalo se do raskrsnice u Velikoj Barni;
- od pravca V. Grđevca osvojeno je područje do škole u Gornjoj Kovačici;
- iz pravca V. Pisanice naše snage su se spustile sve do pola Zrinske, ali su u Bubanu u Zrinskoj naišle na jači otpor koji je slomljen uz određene gubitke na našoj strani o čemu smo vas izvijestili;
- područje oko Gornje Rašenice je očišćeno sve do ruba šume u pravcu Male Peratovice;
- pravac G. Polje – Ivanovo Selo je očišćen do škole u selu Rastovac;
- od područja općine Virovitica, združene snage ZNG-a iz Virovitice i PS Virovitica, napredovale su do Lončarice i bušotina pred Gakovom;
- treba napomenuti da je glavna komunikacija Grubišno Polje – Veliki Grđevac preko Velike Barne pod kontrolom naših snaga.

U akcijama hrvatskih obrambenih snaga smrtno su stradali Šola Mate, gardista iz antiterorističke jedinice ZNG-a Bjelovar, te gardisti ZNG-a iz G. Polja Bijelić Velimir r. 1966. godine i Romozi Josip r. 1962. godine. Ranjeno je 10-tak policajaca i gardista koji su potražili pomoć u Domu zdravlja u G. Polju, ali nemamo podatke o ranjenima koji su upućeni direktno u MC Bjelovar. Prema našim procjenama među četnicima su znatno veći gubici a procjenjuje se da imaju najmanje 50 poginulih i 100-tinjak ranjenih. Tokom akcija zarobljeno je pet četnika i to: Kokot Mario iz Sibenika, Tijeglič Svetozar iz Rastovca, Poznić Rade iz Malih Zdenaca, Radojčić Milan iz Gornje Kovačice i Tihomirović Nikola iz Velike Barne. Zarobljeni Radojčić je tokom jučerašnjeg dana sproveden u PU Bjelovar, a ostala četvorica biti će sprovedena tokom današnjeg prijepodneva.

Krajnja ocjena akcija hrvatskih obrambenih snaga na planu čišćenja terena na širem području Grubišnog Polja je pozitivna, odnosno napreduje se prema planu. O daljnjem toku akcija pravovremeno ćemo vas izvještavati.⁹⁵²

COB Bjelovar je izvijestio da je 1. studenoga „oko 06.00 sati izvršen minobacački napad na Ivanovo Selo. Palo je oko 6 mina. Ljudskih žrtava nije bilo“, te da je taj dan u cijeloj općini Grubišno Polje dva puta označena zračna uzbuna: od 13 do 13.30 i od 15.55 do 16.35.⁹⁵³ Navedeni

⁹⁵² Izvještaj PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/105-91., od 1. XI. 1991.

⁹⁵³ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-304., od 2. XI. 1991.

minobacački napad na Ivanovo selo 1. studenoga pobunjeni Srbi su izvršili iz Munija. Na napad je uzvratila topnička postrojba u sastavu daruvarske policije. O tome je isti dan u 11.07 sati izvjestila PS Daruvar:

„Dana 01. 11. 91. g. na molbu zapovjednika ZNG Daruvar i uz odobrenje zapovjednika PS Daruvar naša art. jedinica 122 mm izvršila je djelovanje na neprijateljske četničko-terorističke snage u rajonu sela Munije. Teroristi su izvršili minobacački napad na Ivanovo Selo i Šuplju Lipu. Tražio sam odobrenje od Operativnog štaba PU Bjelovar koje sam i dobio od Horvat Rajka – dežurnog u Štabu.

1. art. jedinica posjela vatreni položaj u 08.40 sati;
2. djelovanje na /3/ tri cilja započelo u 09.22 sati;
3. djelovanje na /3/ cilja završeno u 11.00 sati;
4. za neutraliziranje neprijateljsko – terorističkih snaga utrošeno 20 otp granata 122 mm.

Nakon našeg djelovanja i razbijanja neprijateljske artiljerije snage ZNG-a su krenule u čišćenje terena.⁹⁵⁴

Do kraja dana pobunjenici su potisnuti iz sela iz kojih su prethodna tri mjeseca napadali Ivanovo Selo. O tome je 1. studenoga u 23.17 sati izvjestila PS Grubišno Polje:

„Tokom današnjeg dana u vremenskom periodu od 7.00 do 19.00 sati nastavljene su ofenzivne akcije hrvatskih obrambenih snaga policije i ZNG-a na planu čišćenja šireg područja općine Grubišno Polje od četnika, odmetnika i terorista. U današnjem čišćenju terena koje je pokazalo zavidne rezultate u redovima naših snaga nije bilo poginulih i ranjenih. Međutim protivnička strana je prema našim procjenama imala znatne gubitke kao i prethodnog dana. Ipak je interesantno za spomenuti da je na područjima koja su čišćena od odmetnika i četnika nalaženo na manji otpor od prethodnog dana, što je prema našim procjenama rezultat njihovog bježanja, odnosno povlačenja pred našim snagama. Bitno je za napomenuti da su osvojena neka područja koja su do sada bila pod potpunom kontrolom četnika i sada su pod kontrolom hrvatskih obrambenih snaga, a to su: gornji dio Grubišnog Polja, Donja i Gornja Rašenica, jedan dio sela Rastovca, Gornja Kovačica, Sibenik i Zrinska. Daljnje

---

⁹⁵⁴ Izvješće PS Daruvar o upotrebi art. jedinice ove PS za podršku snagama ZNG Daruvar u području sela Munije. Br: 511-02-21-2344/91., od 1. XI. 1991.

ofenzivne akcije na planu čišćenja terena nastaviti će se tokom sutrašnjeg dana, a biti će usmjereno na osvajanje Malog Grđevca i usmjeravanja naših snaga na Veliku Peratovicu i Gakovo.⁹⁵⁵

Oslobađanje okupiranih sela otkrilo je brojne zločine koje su pobunjeni Srbi izvršili nad zarobljenim stanovništvom, među ostalim i osobama zarobljenima na širem području Ivanova Sela. O tome je 1. studenoga u 18.15 sati izvijestio Općinski KŠ Grubišno Polje:

„U ranim jutarnjim satima nastavljene su akcije čišćenja četničko-terorističkih bandi na području bilogorskog gorja. Tokom dana ovladana linija Zrinska – Gornja Kovačica – Velika Barna nakon čega je neprijatelj u tehničko – taktičkom nepovoljnom položaju. Neprijatelj pokušava izvlačenje iz okruženja što naše snage pokušavaju spriječiti. Prema saznanjima sa terena neprijatelj je pretrpio značajne gubitke u ljudstvu i tehnici, dok na strani snaga ZNG-a nije bilo gubitaka. Na dostignutoj liniji naše snage organizirale su noćenje, a narednog jutra nastaviti će se uništavanje odmetničko – četničkih snaga. Prema iskazu odbjeglog Hrvata koji je od nedjelje bio zatočen u četničkom zatvoru Vel. Peratovica neprijatelj je izvršio strijeljanje petorice taoca u prostoriji gdje su bili smješteni, a zatim napustio sela Velika i Mala Peratovica. Navedene iskaze provjeriti će naše snage tokom sutrašnjeg dana.“⁹⁵⁶

Kako bi usporili napredovanje hrvatskih snaga, zrakoplovi JNA su od 2. studenoga pa nadalje svakodnevno napadali Grubišno Polje, Ivanovo Selo i druga mjesta. COB Grubišno Polje je u 14.37 sati 2. studenoga izvijestio:

„U 11.08 sati objavljena je zračna opasnost na području Grubišno Polje. Oko 12 sati počelo je borbeno djelovanje zrakoplova. Raketirana je Gornja Rašenica. Pet ljudi je ranjeno. Uništeno je sanitetsko vozilo. Materijalna šteta je znatna. U 14 sati raketiran je Veliki Grđevac. Pogođen je sami centar mjesta (hotel i jedna gospodarska zgrada). Podataka o ranjenima nemamo.“⁹⁵⁷

O posljedicama zračnog napada te tijekom borbi isti je dan u 19.54 sati izvijestila PS Grubišno Polje:

⁹⁵⁵ Izvještaj PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/106-91., od 1. XI. 1991.

⁹⁵⁶ Dnevni izvještaj KŠ Općine Grubišno Polje. Kl: 811/02/91-01/01. Ur.br: 2127/01-01-91., od 1. XI. 1991.

⁹⁵⁷ Izvještaj COB Grubišno Polje. Kl: 811-02/91-01/01. Ur.br: 2127-05-05-91-256., od 2. XI. 1991.

„I danas kao i prethodna dva dana, na području općine Grubišno Polje vršene su ofenzivne akcije na planu čišćenja terena od četnika. Sam tok današnjih akcija odvijao se prema predviđenom planu sa zavidnim rezultatima, jer združene snage Hrvatske vojske i policije napreduju prema ranije postavljenom planu i procjenama. Tokom akcije ima ranjenih ali konkretnije podatke za sada nemamo kako o imenima, broju i zdravstvenoj kvalifikaciji ranjavanja. U trenutku ovog javljanja također ne raspoložemo točnim podacima napredovanja naših snaga, ali ćemo tokom večeri prikupiti konkretne podatke nakon što se s položaja vrate jedinice odnosno izvrši smjena ljudstva koje tokom noći drži zauzete položaje.

Napominjemo da je tokom dana bila prisutna zračna opasnost jer su Grubišno Polje i okolicu neprekidno nadlijetali zrakoplovi koji su sa 30-tak raketa bombardirali naše položaje, sam grad, Ivanovo Selo i Veliki Grđevac. Uslijed bombardiranja jedna osoba je poginula, jedan civil je u vrlo kritičnom stanju odvezen u MC Bjelovar, a pet osoba je ranjeno. Zbog neprekidnih zračnih uzbuna, organizacija akcija i napredovanja, potpunih i preciznih podataka nismo bili u mogućnosti ranije izvijestiti pismenim putem.⁹⁵⁸

Oko ponoći 2. studenog je COB Bjelovar donio slijedeće podatke o zračnim napadima: „Od G. Polja smo naknadno saznali da je u zračnom napadu na Veliki Grđevac poginula Taraga Mara (rođena 1927. god.), a dvije su osobe ranjene. U raketiranju Gornje Rašenice pet osoba je ranjeno.“ Nadalje se navodi da je u općini Grubišno polje zračna opasnost trajala od 11.08 do 17.06 sati.⁹⁵⁹

Napad zrakoplova JNA je ponovljen 3. studenoga, o čemu je toga dana izvijestio COB Bjelovar: „Grubišno Polje – zračna opasnost objavljena tri puta tijekom dana. Mitraljirana su s. Ivanovo Selo i Velika Peratovica. Žrtava nije bilo. Nastavlja se čišćenje Bilogore od četnika.“⁹⁶⁰

Novi zračni napad je uslijedio 4. studenoga, o čemu je isti dan u 16.06 sati izvijestio COB Grubišno Polje:

„U 8.25 sati objavljena je zračna opasnost za područje općine Grubišno Polje.

Oko 12.00 sati mitraljirana su sela Rastovac i Lončarica.

U 12.40 sati raketirana je periferija Grubišnog Polja.

---

⁹⁵⁸ Izvještaj PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/108-91., od 2. XI. 1991.

⁹⁵⁹ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-04/01. Ur.br: 2103-10-05/3-91-305., od 2. XI. 1991.

⁹⁶⁰ Dnevno izvješće COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-306., od 3. XI. 1991.

U 13.45 sati mitraljirano je Ivanovo Selo.

U 14.10 sati raketirani su Veliki Zdenci. Palo je šest raketa. Pet ljudi je ranjeno. Oštećenja su na objektima DP „Zdenke“ i na nekoliko privatnih kuća.

U Ivanovom Selu uletjevši na minsko polje poginuo je jedan civil, dok su dvojica teže ranjena.

U 14.00 sati izvršen je ukop pet mučki ubijenih ljudi koji su bili zarobljenici četnika u Velikoj Peratovici.

U 15.44 sati objavljena je ponovno zračna opasnost.⁹⁶¹

O zračnim napadima je u 18.20 sati izvijestio i Općinski KŠ Grubišno Polje:

„U toku današnjeg dana nastavljena je kontrola terena Bilogore sjeverozapadno od komunikacije Virovitica – Lončarica – Grubišno Polje u svrhu protjerivanja zaostalih terorističko – odmetničkih grupa. Na terenu je otkrivena izvjesna količina naoružanja, municije i karata. Tokom cijelog dana, od 8.25 sati traje zračna opasnost. Od jutarnjih sati traju avio – nadlijetanja izviđača, koje je nastavljeno oko 11 sati mitraljiranjem područja Bilogore, Ivanovog Sela i Velikih Zdenaca. U avio napadu ima nekoliko povrijeđenih civila. Sigurnosno – politička situacija na terenu zadovoljava. Kao pojačanje na područje koje držimo došle su jedinice iz Bjelovara.“⁹⁶²

Oslobađanjem Velike Peratovice i Turčević Polja potvrđena je dojava o zločinima nad zarobljenicima, o čemu je 4. studenoga u 19.12 sati izvijestila PS Grubišno Polje:

„Danas je, kao i prethodnih dana, nastavljena akcija čišćenja terena na području općine Grubišno Polje. Većih problema tokom akcije nije bilo. Međutim, veliki problem činili su zrakoplovi koji su tokom cijelog dana nadlijetali Grubišno Polje i okolicu. U popodnevnim satima došlo je i do konkretnog napada kojom prilikom su zrakoplovi bombardirali Velike Zdence. Počinjena je velika materijalna šteta, a pet civila je ranjeno od čega troje teže te su prebačeni u MC Bjelovar.

Napominjemo da su tokom današnjeg dana pronađeni leševi, odnosno žrtve srpskog bezumlja. Tako su u Turčević Polju pronađeni leševi Melkus Antuna r. 1951. i Horak Matije r. 1926. koji su pronađeni u školi u Turčević Polju. U Velikoj Peratovici su pronađeni leševi: Seleš Željka, Jakopec Božidara, Šokec Franje,

---

⁹⁶¹ Izvještaj COB Grubišno Polje. Kl: 811-02/91-01/01. Ur.br: 2127-05-05-91-258., od 4. XI. 1991.

⁹⁶² Dnevni izvještaj KŠ Općine Grubišno Polje. Kl: 811/02-91/91. Ur.br: 2127/01-01-91-34., od 4. XI. 1991.

Petek Mate i Kramar Petra. Drugih posebnih novosti tokom današnjih aktivnosti nije bilo. Napominjemo da je u toku izrada kompletnog izvještaja o ofenzivnim akcijama na planu čišćenja terena od četnika, kojeg ćemo vam dostaviti tokom sutrašnjeg dana.⁹⁶³

Većina navedenih žrtava bila je zarobljena na širem prostoru Ivanovog Sela.⁹⁶⁴ Tijekom 4. studenoga 1991. pobunjenici su se povukli i iz posljednjeg naselja općine Grubišno Polje, čime je postala prva općina u Hrvatskoj posve oslobođena u Domovinskom ratu.⁹⁶⁵

Tijekom 5. studenoga u općini Grubišno Polje je u tri navrata oglašavana zračna opasnost, no zrakoplovi JNA toga dana nisu borbeno djelovali.⁹⁶⁶ Sutradan, 6. studenoga zračna opasnost u općini Grubišno Polje je oglašena četiri puta, a zrakoplovi JNA su raketirali selo Šuplja Lipa, smješteno nedaleko Ivanovog Sela.⁹⁶⁷ Tijekom 7. studenoga zrakoplovi JNA su raketama i bombama razarali mostove u istočnom dijelu općine Grubišno Polje.⁹⁶⁸ Intenzivni preleti zrakoplova JNA nad općinom Grubišno Polje nastavljeni su i tijekom 8. studenoga.⁹⁶⁹

Ivanovo Selo je ponovno 9. studenoga bilo meta minobacača pobunjenika, o čemu je isti dan u 18.54 izvjestio Općinski KŠ Grubišno Polje:

„Tokom cijelog dana područje općine nadlijetali su neprijateljski avioni. Oko 14 sati avioni su ispuštali tvar koja se ponaša kao paučina. Oko 16.00 sati minobacačima MB-120 mm započeo je minobacački napad srpskih ekstremista iz smjera Batinjana i Bastaja na Ivanovo Selo. U neposrednoj blizini sela palo je pet granata, no srećom bez posljedica.“⁹⁷⁰

Oko ponoći 9. studenoga je o ovom napadu izvjestio COB Bjelovar:

„U 16.00 sati četnici su izvršili MB napad na selo Turčević Polje, a u 16.15 sati na Ivanovo Selo. Na našoj strani nije bilo gubitaka. Zračna opasnost je bila

---

⁹⁶³ Izvještaj PS Grubišno Polje. Br: 511-02-41-SP-101/110-91., od 4. XI. 1991.

⁹⁶⁴ HEROUT, n. dj., 181.

⁹⁶⁵ „Svi sadašnji djelatnici bili su u Domovinskom ratu“, *Halo* 92., br. 24., 27. XI. 1993., 10.

⁹⁶⁶ Dnevni izvještaj KŠ Općine Grubišno Polje. Kl: 811/02-01/01-91. Ur.br: 2127/01-01-91-35., od 5. XI. 1991.

⁹⁶⁷ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-309., od 6. XI. 1991.

⁹⁶⁸ Dnevni izvještaj KŠ Općine Grubišno Polje. Kl: 811/02-01/01-91. Ur.br: 2127/01-01-91-36., od 7. XI. 1991.

⁹⁶⁹ Dnevni izvještaj KŠ Općine Grubišno Polje. Kl: 811/02-01/01-91. Ur.br: 2127/01-01-91-37., od 8. XI. 1991.

⁹⁷⁰ Dnevni izvještaj KŠ Općine Grubišno Polje. Kl: 811/02-01/01-91. Ur.br: 2127/01-01-91-38., od 9. XI. 1991.

objavljena od 10.15 do 15.33 sati. Bilo je više nadlijetanja zrakoplova. U 14.55 sati nakon preleta dva G-4 'Super Galeba' primijećena je paučinasta tvar.⁹⁷¹

Posljednji napadi

Nakon jednotjednog prekida, postrojbe MUP-a i HV-a su 11. studenoga nastavile s provedbom operacije „Otkos 10“ (a kao uvod u operaciju „Papuk 91“) i oslobađanjem naselja u široj zoni daruvarskog područja (oslobođeni su Daruvarski Batinjani, Bastaji te u pravcu Đulovca). Jedan od pravaca napredovanja bio je Ivanovo Selo – Donja Vrijeska.⁹⁷² Nastojeći zaustaviti napredovanje hrvatskih postrojbi, zrakoplovi JNA i pobunjeni Srbi su 11. studenoga bombardirali i granatirali Ivanovo Selo i susjednu Šuplju Lipu. O tom napadu je isti dan u 23.09 sati izvjestio COB Bjelovar:

„U 15.55 i 16.02 sati raketirano je i mitraljirano Ivanovo Selo. Poginulih niti ranjenih nije bilo. Četnici su tukli istočni dio općine G. Polje, naročito Ivanovo Selo. Na vatru je snažno odgovoreno. U borbama na tom dijelu Bilogore poginuo je jedan gardist dok je jedan ranjen. Gubici neprijatelja su znatni i u ljudstvu i u MTS.“⁹⁷³

Općinski KŠ Grubišno Polje je izvjestio o borbama i napadima 11. studenoga u 19.00 sati:

„Na jugoistočnom dijelu općine zajedno s združenim snagama Hrvatske vojske sa područja općine Daruvar, Bjelovar, Virovitica i Grubišno Polje nastavljena je akcija čišćenja bilogorskog gorja i doline rijeke Ilove. Linija fronta pomaknuta na područje Bastajski Brđani – Velika Maslenjača – Gornja Vrijeska. Na brojne pozive četničko – odmetničkih snaga od 12.00 sati nadalje područje općine je meta neprijateljske avijacije JNA koja je tukla naše položaje, posebno u Ivanovom Selu.

Na ostalom području općine značajne aktivnosti vode odredi Civilne zaštite u pogledu zbrinjavanja velikog broja stoke koja je ostala nezbrinuta po povlačenju terorista i stanovništva sa Bilogore. Sanacija uginulih životinja i zbrinjavanje ostale stoke od sutra će biti potpomognuta odredima CZ-a iz Virovitice.

⁹⁷¹ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-312., od 9. XI. 1991.

⁹⁷² MIJATOVIĆ, n. dj., 224-228.

⁹⁷³ Izvještaj COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-314., od 11. XI. 1991.

Što se tiče političke situacije na općini postoji značajna zainteresiranost izbjeglica – Srba koji se žele vratiti na svoja ognjišta, a momentalno se nalaze u izbjeglištvu u BiH i Srbiji.⁹⁷⁴

Učestalost napada na Ivanovo Selo od 31. listopada pa nadalje moguće je objasniti time što je tu bilo smješteno Zapovjedništvo 55. samostalne bojne ZNG-a Bjelovar koja je bila angažirana na držanju linije Ivanovo Selo – Munije – Turčević Polje – Dijakovac te napadalo pravcem Turčević Polje – Bastajski Brđani – Veliki Bastaji.⁹⁷⁵

Sutradan, 12. studenoga u cijeloj općini Grubišno Polje je bila na snazi zračna uzbuna, no bombardirano i raketirano je susjedno daruvarsko selo Šuplja Lipa gdje je jedna osoba poginula.⁹⁷⁶ I idućih dana je bilo preleta zrakoplova i zračnih uzbuna u općini Grubišno Polje.⁹⁷⁷ Ivanovo Selo je ponovno granatirano 16. studenoga kada je prema izvješću COB-a Bjelovar „u 16.00 sati pokušao minobacački napad na Ivanovo Selo. Napad je izveden iz Velikih Bastaja. Palo je 5 (pet) granata. Žrtava nije bilo.“⁹⁷⁸

Bio je to posljednji napad izvršen na Ivanovo Selo u Domovinskom ratu. Novih napada više nije bilo i to primarno iz razloga što su postrojbe pobunjenih Srba bile potisnute prema jugoistoku.⁹⁷⁹ Ovo područje više nije bilo u doseg minobacača, dok su zrakoplovi svoje djelovanje usmjerili na daruvarsko područje. Tako je trajno uklonjena ugroza za Ivanovo Selo i stvoreni su preduvjeti za normalizaciju života. Prema izvješću Odbora za međunacionalne odnose hrvatskog Sabora, do ožujka 1992. u agresiji na Republiku Hrvatsku poginula su 42 hrvatska građanina češke nacionalnosti, od čega najviše u Ivanovom Selu.⁹⁸⁰

Zaključak

Počevši od 20. kolovoza pa do 16. studenoga 1991. Ivanovo Selo je bilo izloženo minobacačkim, pješadijskim i zrakoplovnim napadima pobunjenih Srba i JNA. U tim napadima živote je izgubio veći broj mještana, nastale su ogromne materijalne štete, stanovništvo je pretrpjelo velike patnje, a svaki oblik normalnog života bio je onemogućen.

---

⁹⁷⁴ Dnevni izvještaj KŠ Općine Grubišno Polje. Kl: 811/02-01/01-91. Ur.br: 2127/01-01-91-39., od 11. XI. 1991.

⁹⁷⁵ Natko MARTINČIĆ-JERČIĆ, *Oslobodilačke operacije hrvatskih snaga u zapadnoj Slavoniji u jesen i zimu 1991./1992. godine* (doktorska disertacija), Hrvatski studiji, Zagreb, 2014., 218-221.

⁹⁷⁶ Izvješće COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-315., od 12. XI. 1991.

⁹⁷⁷ Izvješće COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-317., od 15. XI. 1991.

⁹⁷⁸ Izvješće COB Bjelovar. Kl: 811-02/91-01/04. Ur.br: 2103-10-05/3-91-318., od 16. XI. 1991.

⁹⁷⁹ MIJATOVIĆ, str. 224-228.

⁹⁸⁰ „Etnocid nad manjinama“, *Večernji list*, 2. V. 1992., 3.

Razlog zašto je ovo naselje kontinuirano bilo meta napada leži u njegovom strateškom položaju. Njegovim osvajanjem pobunjeni Srbi bi postigli četiri značajna cilja. Prvi je bio potpuno ovladavanje prometnicom Grubišno Polje – Daruvar čime bi se bolje uvezala pobunjenička sela na Bilogori s onima u općini Daruvar. Drugi je bio potpuno ovladavanje jugoistočnim dijelom općine Grubišno Polje. Naime, zbog prisutnosti hrvatskih snaga obrane u Ivanovom Selu i Rašenici pobunjenici nisu mogli pod punu kontrolu staviti okolna sela Munije, Maslenjača i dr., već su bili „ničija zemlja“. Treći, drastično bi se skratila linija bojišta pobunjenika. I četvrti, otvorio bi smjer za napad na jugoistočni dio grada Grubišno Polje. Kako su pobunjenici već okupirali sjeveroistočni dio grada, padom Ivanovog Sela pobunjenici bi mogli „stegnuti kliješta“ oko središta grada i pristupiti njegovom osvajanju.

Činjenica da Ivanovo Selo nastanjuje češko stanovništvo nije imalo značaja za pobunjene Srbe, jer su oni u tamošnjim Česima vidjeli građane lojalne Republici Hrvatskoj, dakle svoje neprijatelje. Stoga i razina okrutnosti koju su iskazali i prema stanovništvu i prema objektima nije se nimalo razlikovala od one prema hrvatskom stanovništvu i selima nastanjenim Hrvatima.

Dokumenti iz fonda Operativnog štaba MUP-a koji se donose u ovome radu, kako u prijepisu tako i u prenesenim podacima, daju cjelovitiju sliku tromjesečnih ratnih djelovanja u i oko Ivanovog Sela, od prvih napada pa do završetka operacije „Otkos 10“ koja je okončala napade na ovo naselje i omogućila postupnu normalizaciju života.

SUMMARY

ATTACKS ON IVANOVO SELO IN REPORTS OF THE MINISTRY OF THE INTERIOR IN 1991

Abstract: The authors present an overview of the events and the course of the Serbian aggression on Ivanovo Selo from August to November 1991 based on the literature and archival material, primarily the documentation of the Operational Headquarters of the Ministry of Interior of the Republic of Croatia, which is kept in the Croatian State Archives in Zagreb.

Keywords: Ivanovo Selo, aggression, rebel Serbs, defense, victims, Homeland war